

ШЫҢ

1925 чылда
үндөйлөттүгөн
1963 ч.
ФЕВРАЛЬ
8
ПЯТНИЦА
№ 33 (5437).

СЭКП Тыва обкомунун болгаш Кызыл хооркомунун,
Тыва АССР-ниң Дээди Советинин органы

Өртөө 2 көп,

Омск — Барнаул демир орук ажылгала кирген

СЭКП ТК-ның болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлелиниң байырлыг чагаазы

Омск — Барнаул демир орук шугумуну тудуун чедикширер доогу база ол орукту ажылгала киргени-биле холбаштыр оон бүгү кижилеринге ийе байыры СЭКП Топ Комитет болгаш ССРЭ-ниң Министрлер Чөвүлели чедирген.

Байырлыг чагаала демделген турары болза, Омск — Барнаул демир орук шугумун ажылгала киргени — бистин чуртунууска транспорту дүрген хөгжүдөр талазы-биле СЭКП-ниң XXII съездинин салган сорулгаларын практика кырынга боттандырырга транспорт тудуучуларының төлөптүг салымшкыны болур.

Омск — Барнаул демир оруктуң узун дурту 800 километр ажай турар. Ол орук Алтай крайың, Омск, Павлодар болгаш Новосибирск областтарын хур болгаш курукчулук черлерин дегем районнары-биле транспорт ха-

рылааларын удуу-биле экижидер арганы берип, ол районнарың экономикада болгаш курулуш хөгжүдөрү дүргелдиргенине дуулаар. Чал шугум болза, Транссибир оруктуң хой чык эртер Новосибирск — Омск участкаго даччытыр чоруулай, Кузбасстан болгаш Алтайдан шугу Уралдың база чурттуң европа кезиниң төвүнүн районнарың хөмүр ашты, металлды, тараным болгаш өске-даа чүктүрер немей сөөртүрүн хандырар.

Чал оруктуң бүгү шугумун дургаар автоматтык болгаш чартык автоматтык боюкору-биле, харызааның амгы херекселдери-биле дегем болгаш аар чүктүгү поезилерин дүрген чоруушкуну-биле эртер арганы берип турар.

Бо демир оруктуң тудуун болбаазырагга машиналарын болгаш механизмерин ажылгалаашаан, муракчы индустриалдык адалар-биле боттандырган.

(СЭТА).

Улам эки ажилдаар

Чеди чылдын бешки чылы — чаа, 1963 чылдын баштайгы айы төнгөн. Эвилелден республикаларын Дээди Советтеринге болгаш чэр-чөр Советтеринге сонгулдаа белеткелдер-биле холбаштыр бүгү совет улустун политикага болгаш күш-ажыгыч улуг көдүрүшкүн-биле ажилдаар турары бо хүнерде Тыва АССР-нин ажылчы чоннары өөрүшкүлүг чаз медээни дыңнашар. 1962 чылдын дөрткү кварталында мал ажилдынын продуктуларын бүдүрерин болгаш белеткелдерин көвүдөдүр талазы-биле Чаа Сибириниң экономикага тургустуну талазы-биле чарышка тилекти болганы дээш РСФСР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң шилчир Кызыл тугун болгаш 10 муң рубльдиң акча шаңналын бистин республикага тысыр деп шийтирдээ. Иңдиг шаңнады аркы чылдын ийги кварталында, а оон мурунда бирги кварталда — ийги шаңнады биске тывыскавын бийлир бис.

мүрүндө күрүнеге дуураа малдарын чедикширер дүштөдиреринче кичээлгеиң кошкатпас херек.

Улуг хар чаггаанын туннелинде бистин республикада мал кыштагалдышкыны нарын, берге байдалда эртин турар. Чамдык ажил-агыйларда, фермаларда болгаш хойжу бригадаларда мал чедери төвүп турар дугайында дүвүрээниң медээлер редакцияда кээп турар. Иңдиг берге байдал моон сонгаар улам күштөй деп чүве мырыңай тодаргай. Февраль, март айлар болгаш апрель айның бирги чартын кыштагалдышкыны берге үези болгай. Мынчанга мал ажилында оона берге байдал таварыш келген деп чүвени девискээр аайы-биле колхоз-совхозтарын бүдүрүге эргелелдериниң, колхозтарын болгаш совхозтарын база партия комитеттеринин удурткучулары чогуур кичээлгеиң алып болгаш табынсаараа хөмүк бодурбас учурулук. Олар болза бирги ээлчеге мал чедерин, оон иштинде шөлдерде саванын бүрүнү-биле үчтөк алып, ол мал чедерин фермаларга болгаш малчынарже сөөртүрүп, оларын чарыгаларын графинин тургузарын боттарын холуга алып учурулук. Кайы ажил-агыйда, фермада база хойжуда берге-дөштөшкү таварыш турарын тодарып билир агаар, эрежок чугуза апарган таварыгаларда оларже мал чедерин, ылаңгыяда саванын кураллары чүгөөр өске ажил-агыйлардан чедирген турарын организастары эрежок чугула.

Бүгү чаа Сибириниң автономнуг республикаларын болгаш областтарын чарыгында үш удуу улуг шаңнады бистин алганымы ол фактылар бүрүнү-де чеди чылдын дөрткү чылында Тыванын көзө ажил-агыйын ажил-ишчилеринин, бирги ээлчеге бистин малчынарже-биле эки ажилдаанын маргаш чок херечилери болуу турар.

Бистин республиканың көзө ажил-агыйын муракчыларын тээлээчилери 1961 чылдын күзүндө Сибириниң көзө ажил-агыйын муракчыларын чөвүлел хуралына чораш, көзө ажил-агый продуктуларын бүдүрерин көвүдөдүр дээш бүгү улустун демиселгине Тыванын көзө ажил-агый ажилдакчыларын мурундан белеткен чарага хүлээлгени алган турар. Ол хуралда аш Никита Сергеевич Хрушев бистин тээлээчилеринин чугаалы дыңнаш, республиканын көзө ажил-агыйын ажил-ишчилеринин болгаш оларын удурткучуларын адрезинге чыгып сөстөрүн сөгээниң билди бис. «Тыва — Совет Эвилелиниң өг-бүлелинде анык республика болгай, а ол кирезинде-ле найы кире надралары минимизди алган-дыр» база олар — билгилерин найы кире найгаларын шийиндизип аңгар-дыр көрүндө — деп эш Н. С. Хрушев чугаалаан. Ол сөстөр бистин республиканын ажил-ишчилерин алган хүлээлгелерин күчүдери дээш күженишкенин демиселге сорук кирген. Мынчанга олар эртер чылдын баштайгы кварталында өгелеп белик темилерин алдышаан, ол темилерин бүгү чыл иштинде кошкатпай келгенер.

Ам хой оодаашкынынын түлүктөшкенин үези, Мынчанга малдын чык төвүн бүрүн камгалап алып төлөөдө хойжудага дуа чедирер немелде күштү бүрүн чегчедер херек. Бирги чегренин чугула кичээлгеиң хойжурже угандырары ам оона негетини турар. Мал оодаашкынынын үезинде хураган кайааларын чыгыларга болгаш чыгырар төмөгелери алыры база кичээлгеиң алдынган турар учурулук.

Көзө ажил-агый продуктуларын бүдүрерин болгаш күрүнеге садарын көвүдөдүр талазы-биле бүгү улустун социалист чарыжынын өгелечилери болгаш Краснояр крайының Усть-Лабинск бүдүрүлгө эргелелиниң ажил-ишчилеринин кийгырып республиканын совхозтарын, колхозтарын бүгү ажил-ишчилеринге калбаа-биле таныштырыр болгаш көзө ажил-агый продуктуларын бүдүрерин болгаш күрүнеге садарын көвүдөдүр дээш бүгү улусу чарышты организастары көзө партия организастарын кол сорулгазы, Усть-Лабинск чыгырар кийгырып бистин республикада баштай дөштөшкенин бирээзи — Чаа-Хем районун «Тиндөлгө» колхозунун бүгү колхозчулары боттарында белеткен хүлээлгени алганын пардалага чырыткан болгай. Иңдиг тодаргай хүлээлгелерин бүгү ажил-агыйлар алган турар учурулук. Социалист чарыштын бо чаз чалгыны чеди чылдын бешки чылында Чөөн-Сибириниң ажил-ишчилери-биле чарышка бистин республиканын көзө ажил-ишчилерин, хамыктын мурунда бистин малчынарже-биле чаа-чаа чедикширер дээш демиселге сорук киярер.

Улуг шаңнады төлөптүг бозуу дээш, чаа 1963 чылда улам эки ажилдаар төлөөдө чүи кылар учурулук бис? Ол болгаш өске-даа чугула айтырылгарт хамаарыштыр чогуур айтырышкынын бүгү Кызыл хоорайга болуу партия Тыва обкомунун бешки пленуму бээр. Пленумга малчынарны амыдыралы болгаш ову экижидер хемчеглер дугайында айтырыгны чугаалажыр.

Чылдын бирги кварталында планны оонагаларын күсөдирин хандырар төлөөдө мал чедикширер билдиги организастар, хамыктын

СЭКП Тыва обкомунун бюрозунда болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

Чарыштын тиилекчилеринге шаңналдар

1962 чылдын дөрткү кварталында республиканын үлетпүр-бүдүрүлгелеринин болгаш тудуг, транспорт организацияларын коллективтеринин алган социалист хүлээлгелеринин күсөлдөшүнүн туннелдерин СЭКП обкомунун бюрозунга болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинге чугаалажып көргөн.

Улетпүр талазы-биле

Республиканын үлетпүр-бүдүрүлгелеринин коллективтери эртер чылдын дөрткү кварталында продукциянын ассортимент планын күсөлтөшүнүн барымаалааш, чарыштын бирги черин тывыспас база СЭКП обкомунун болгаш Министрлер Чөвүлелинин шилчир Кызыл тугун дараанылга комбинадылдан ал агаар, оу кымга-даа тывыспас деп шийтирдээ. Чарыштын ийги черин Кызылдын алгы заводунга (директору эш Ф. Д. Скряль, партия организациязынын секретары эш К. У. Зайцев, местком даргазы эш Г. И. Кузьмин, комсомол организациязынын секретары эш Г. Ф. Консеева) тывыскаан. Ол бүдүрүлгө дөрткү кварталда нити продукция бүдүреринин планын 110,2 хуу, бараанын продукциянын — 133,1 хуу, күш-ажылдын бүдүрүкчүлүгү бедидеринин планын — 103,6 хуу күсөткен.

Тураннын, Тожунан, Шаган-Арыгын болгаш Чадаананын райүлетпүр комбинаттары, Улуг-Хем ыяш-үлетпүр ажил-агый, Устүү-Енисейнин суг ажылгал участогу дөрткү кварталдын планын оонагаларын күсөлтөшүнүн демделгези.

Тулуг талазы-биле

«Коммунист тудуг» септелге-тудуг эргелелиниң коллективин (начальниги эш Набоков, партия организациязынын секретары эш Кудрявцев, местком даргазы эш Попов) 1962 чылдын дөрткү кварталында республиканын тудуг организацияларын аразында калбарган социалист чарыштын тилекчи болган деп санааш, СЭКП обкомунун, Министрлер Чөвүлелиниң болгаш облпрофчөвүлелеринин шилчир Кызыл тугун тывыскаан. Ол коллектив тудуг-монтаж ажилдарын дөрткү кварталда планын 115 хуу, чурталга шөлдерин ажылгалга киреринин планын 163 хуу күсөткен.

Автотранспорт талазы-биле

1962 чылдын дөрткү кварталында республиканын автоажыл-агый коллективтеринин аразында калбарган социалист чарыштын бирги черин коммунал ажил-агый-Министерствозунуң АТК-зынын коллективинге (начальниги эш Воронов, партия организациязынын секретары эш Гавришник, местком даргазы эш Петухов) тывыскаан. Ол коллектив чүк сөөртүрүн дөрткү кварталда планын тонна талазы-биле 140,3 хуу, тонна-километр-биле 172,1 хуу күсөткен, 8994 литр бензинин камналгазын чедип алган. СЭКП обкомунун, Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң болгаш облпрофчөвүлелеринин шилчир Кызыл тугун ол коллективке хөвээр арттырган.

Дөрткү кварталда социалист чарыштын туннелдерин үлетпүр-бүдүрүлгелерин, тудуг болгаш транспорт организацияларын коллективтеринин нити хуралдарына чугаалажып көргөш, чеди чыл планынын бешки чылында алдынган социалист хүлээлгелерин күсөлдөшүнүн хандырар хемчегдерин алырын СЭКП Кызыл хооркомунга, районнарың партия организацияларына, райкуескомнарга, чурт үлетпүрүнүн профэвиле обкомунга болгаш ажил-агыйларын удурткучуларыңа, партия организацияларын секретарларыңа, месткомнарыңа даргаларыңа дааскан.

Шөлде чедишчилде

Улуг-Хем районун «Х Улуг хурал» колхозунун бирги хову бригаданы картофель олурутур шөлде 200 шаңак өдөк төккөн. Бригаданын кезжигинери 4 парник онгараларын аштап арылган, оон чанында 260 шаңак өдөк сөөрткөн. Өдөк сөөртүлгөш үргүлчүлүк турар. Ногаа бригаданы чакса амгылаштан белеткенип өгелээ.

Күнчү Оюн — Тес-Хем районда «Сельхозтехника» салбырынның септелге мастерсказының шалымчыларынның бирээзи. Ол буржумалме механизатор: тракторист, колбайнер болгаш даргач. Септелгеге ажилдап турар үезинде бодуун болгаш нарын-даа келээктерин септеп турар.

РСФСР-ниң Дээди Советинге болгаш чэр-чөр Советтеринге сонгулдаа хүмүне алдар болдурган күш-ажылчы ээлчеге эш Күнчү Оюн тракторлар септелгешинде ажилдын хун нормазын 120—130 хуу күсөдип турар.

ЧУРКАТА: муракчы септеки О. Д. Күнчү Оюн тракторун чедикширерге системанын хынал тур.

Фотогу: С. ЧАЖИН-ООЛДУ

Тудугжу эвенолар

Тес-Хем районун «Тере-Хөл» колхозунда 6—6 икжилег тудугунун нити эвенозу бо чылдын баштайгы айында багай эвес ажилдаар. Бистин эвено бир бажынын ханазы дооскаш, ам бир бажынын чаа тудуп өгелээ. Ам РСФСР-ниң Дээди Советинге болгаш чэр-чөр Советтеринге сонгулдаа чедир кылып турар тудугуларын дооар дээш кижин бүгү кызымак ажилдап турар.

Барыш-Хемик районун ажил-ишчилери СЭКП ТК-ның ноябрь пленумунун шийтирлерин амыдыралга боттандырышаан, чеди чылдын бешки чылынын планын оонагаларын амыдыралга боттандырар дээш сорук кирешкени-биле ажилдап, РСФСР-нин Дээди Советинге болгаш ажилчы чоннар депутаттарынын чэр-чөр Советтеринге сонгулдаа багай эвес белеткенип турар.

Районун «Бардык» совхозунун механизаторлары тракторлар септелгезин Совет Армиянын хүвүнде бүрүн дооарын хүлээп алганар. Районун малчынары сонгулдаа уткуштур белеткен хүлээлгелерин база ап туралар. Чикээ, «Тээли» совхозун муракчы хойжур, Тыва АССР-ниң Дээди Советинин депутаты эш Иргит Доржу чүс төрүүр улуг оонаштыр чүс хураганнары мөндү алырын, бир хойга оонаштыр 2,5 кг дукту кыргып алырын хүлээген. «Бара-Хөл» колхозту Була-Ас-

тарларын районда 27 сонгулдаа участкаларында база ферма, бригада болгаш калдарчык аайы-биле түс-түс ажилдаар. Районда партия өгө организацияларынын чанында 59 агитколлективтер ажилдап туралар, оон иштинден «Тыва дагдугу» тудуг эргелелиниң девискээринде 16 агитколлективтерин 150 агитаторлар кылдыр ында партокм тургускаан.

«Бардык» совхозта партокм агитаторларын хуралын эртерген болган Аксы-Бардык болгаш Хөндөш салбырларын девискээринде малчынарга аал-бөлүктөр аайы-биле бижылган, агитатор бүрүзү 6—7 хонга-ла малчынарга барып лекцияларын, бөсөдаларын кылып берип туралар.

Шуй 8 чыл школазынын башкылар коллективин 17 кижи составтын агитбригаданы тургузуу, малчы-

Сондугула Кампанязының УЛУСТУҢ БЕДИК ИДЕГЕЛИ

Республиканын хоорайларында болгаш кылазында улажып турар чонун сонгулдаа мурунун хуралары совет кижилерин күш-ажыгыч болгаш политикага улуг көдүрүшкүнү, партия-биле улустун улам-на сыйры каттыжышкынын илередиңип турар.

ЧӨӨН-ХЕМЧИК. Ленин атты көзө ажил-агый артелиниң колхозчуларынын нити хуралында район Советинге депутаттыг кандидатында Түлүш Санжай Кошкар-ооловну деп шийтирген. Комсомолчу саанчы Түлүш Санжай эртер чылдын бодунга бижылган 12 тыа иезиниң бирээзинде-ле 1780 кг сүттү сагган.

Кызыл-Чыраа он бир чыл школазынын коллективинин нити хуралында ол школанын башкыны Хөвөлү Аалды-оол Сангакович; «Область 30 чылы» колхозтун бирги сүт-бараан фермазынын нити хуралында тырып бөвөздөгүлүгү техникалы болгаш Мунгуш Соснамаа Даванова олар Ийме көзө Советке депутаттыг кандидатында бир үн-биле деп шийтирген.

ИШКИН-АКСЫ суурунун ажилчы чоннарынын нити хуралында район Советинге депутаттыг кандидатында эртер чылдын төрүүр чук хойга оонаштыр 111 хураганын доруктурган, бир хойдан 2400 грамм дукту алган Доржу Ондар Самбаевич, Суг-Аксы көзө Советке депутаттыг кандидатында Сегбе Ондар Аралдыевич оларын деп шийтирген.

ТЕС-ХЕМ. Район Советинге депутаттыг кандидатында Батнар Чедиле Худоговону деп шийтирген. Ол болза «Чодурааның» Хараал-Тей сүт-бараан фермазынын муракчы сааначымы, эртер чылдын тыа иезиң бүрүзүне оонаштыр 1649 кг сүттү сагган.

Самагалдай көзө Советке депутаттыг кандидатында «Чодураа» колхозтун хой бригаданын бригадирин Оюн Дунтук-оол Чамбалович деп шийтирген. Оон бригаданында мал амгы

үезе менди болгаш хүр, төрүттүгөн чаш малды бүрүн доруктуруу турар.

ӨВҮР. «Коммунист орук» колхозтун Ары-Базы сүт-бараан фермазынын коллективинин нити хуралында район Советинге депутаттыг кандидатында ол фермазын үчтүк-саанчы Мунгуш Нем Тасоловну деп шийтирген. Эртер чылдын ол тыа иезиң бүрүзүне оонаштыр 1300 кг сүттү сагган.

«Торгалыг» колхозтун Чаа-Суурда бот-орунга-чарыгалыг сүт-бараан фермазынын коллективинин саанчы Демит Дадар Нуларовна; ол колхозтун Ийне-Дөргү хой бригаданынын муракчы малчыны Мунгуш Манзыр Викент-ооловну оларын район Советинин депутаттыг кандидаты кылдыр бир үн-биле деп шийтирген.

Республиканын Хөгжүм-шии театрынын коллективинин нити хуралында Кызыл хоорай Советинге депутаттыг кандидатында театрын анык режиссеру Оюн Сиин-оол Лампаевич, артист Екатерина Седил-ооловна Ненденбиле олар чангыс эл-сепкилди деп шийтирген.

БАРЫН-ХЕМЧИК. «Бардык» совхозтун Хөндөш салбырынның коллективинин нити хуралында муракчы хойжу Ууртак Хоомушу Манчырович; Ак-Доврак тула эргелелини тудугчулар хуралында шугаткучу Утина Тамаара Исифовна олар район Советинге депутаттыг кандидатына чангыс эл-сепкилди деп шийтирген.

Каргы көзө Советке депутаттыг кандидатында «Малчы» колхозтун хойжу Наалар Донган Нем-оолович; Аксы-Бардык көзө Советке депутаттыг кандидатында «Бардык» совхозта тудугун коммунист күш-ажыл бригаданын бригадирин Очур Хертен Сасыпович олар деп шийтирген.

УЛУГ-ХЕМ. «УТКА 25 чылы» совхозтун ажил-ишчилери Улуг-Хем район Советинин депутаттарына кандидаттар кылдыр боттарынын тыр деп шийттир оолдар, кыстарын адаан.

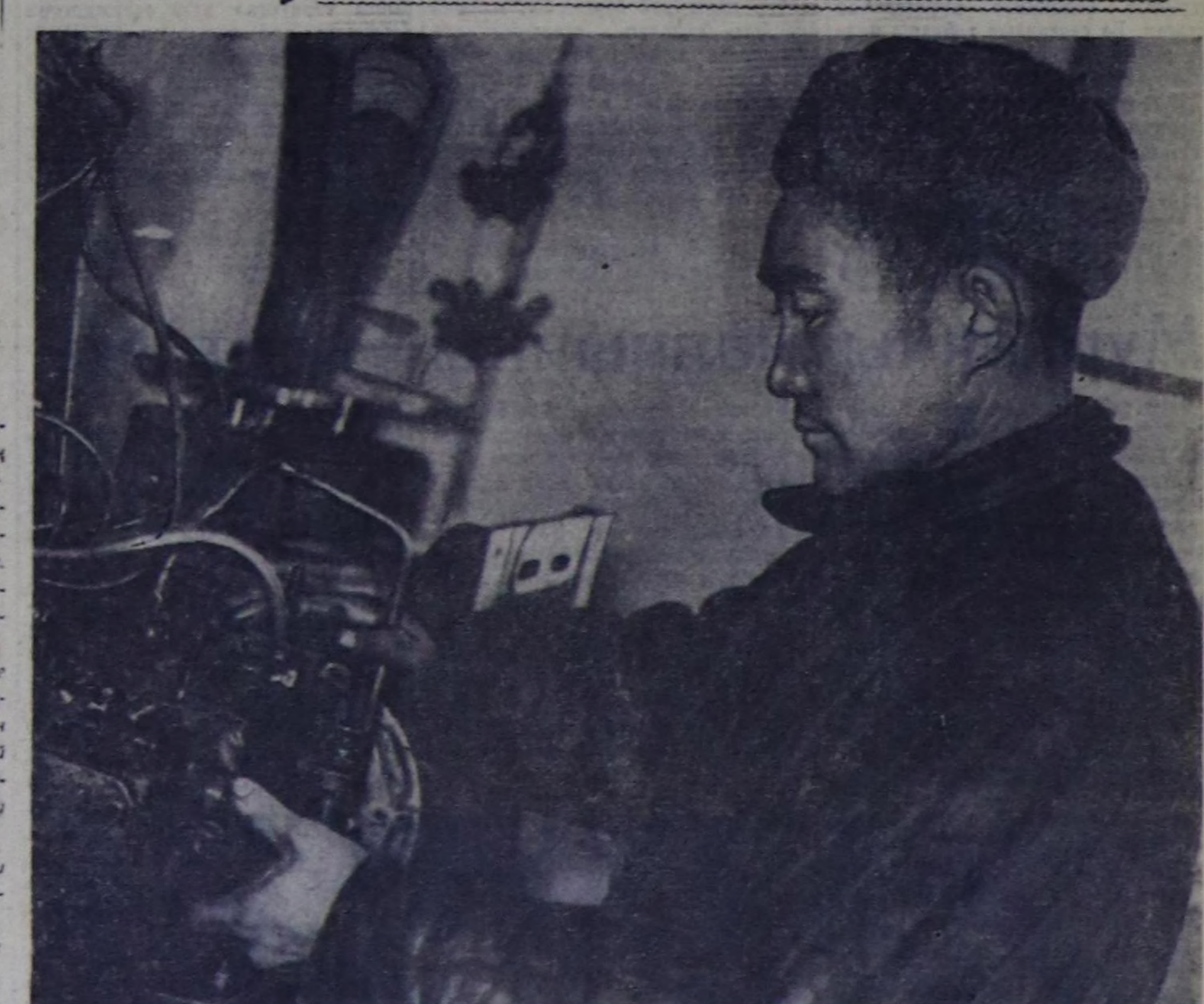
Ары-Ууу суурунун чурттакчыларынын нити хуралында хаван ажаакчызы Елизавета Ефимовна Минчи-мааны деп шийткен.

Арысканын ажилчы, албан-жаакчыларында мвд трактор-хөвү бригаданын бригадирин Мунгуш Давлаевич Чылбакты; Ак-Туруг салбырын ажил-ишчилери анык эмиң Лида Мунгушовна Нем-оолов; Иштин-Хем сүт-бараан фермазынын коллективинин нити хуралында саванын Валентина Самбуевна Чодууну бир үн-биле деп шийткен.

БНИ-ХЕМ. Район Советинге депутаттыг кандидатында «Искра» көзө ажил-агый артелиниң колхозчуларынын нити хуралында муракчы хойжу Дүвен-оол Чыргал-оолович Даш-оолду; «Өк» совхозтун ажилчы, албан-жаакчыларынын деп шийтирген хуралында Виктор Алексан-дрович Исоимынын; «Тиндөлгө» колхозтун кезжигинери нити хуралында колхозтун дээр саанчызы Барышмаа Маадыевна Самааны тус-тус адааннар.

«Кызыл-тараачын» колхоз көзө ажил-агый продуктуларын бүдүрер болгаш күрүнеге садарын планын эртер чылдын бүгү көргүзүлгө талазы-биле доолур күсөткөш, республикада муракчы ажил-агыйнын бирээзи болуп шыларан. Артелини ажил-ишчилеринин ийди чедикширерин болгаш булурунга ол колхозту үр чылда чедикширерин удуртуп келген П. В. Астафьевич улуг улуг кирген. Бин-Хем район Советинге депутаттыг кандидаты деп шийди тура, колхозчулар боттарынын удурткучу Петр Васильевич Астафьевич адааннар.

Туран хоорайда школа-интернатын башкылары болгаш техниктиг ажилдакчылары боттарынын мурун район Советинге депутаттыг кандидаты РСФСР-ниң школарыннын адалары башкыны Ольга Александровна Хабарованы деп шийткен.

СЭКП Тыва обкомунун бюрозунда Тыва АССР-ниң Дээди Советиниң Президиумунда болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинде

СЭКП Тыва обкомунун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелиниң Партия-күрүне контролюнун Комитедин тургузар дугайында

СЭКП Тыва обкомунун бюрозунун, Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиумунун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин доктаадыры болза:

СЭКП Тыва обкомунун болгаш Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлелинин Партия-күрүне контролюнун Комитедин тургузар.

СЭКП Тыва обкомунун бюрозу	Тыва АССР-ниң Дээди Советинин Президиуму	Тыва АССР-ниң Министрлер Чөвүлели
----------------------------	--	-----------------------------------

Кызыл хоорай, 1963 ч. февраль 5.

Пионер шимчээшкенин айтырыглары

Бүгү-эвилел конференциязы

МОСКВА. (СЭТА). Пионер шимчээшкенин айтырыгларынын талазы-биле Бүгү-эвилел конференциязы Ленин дагларында пионерлер Ордунга февраль 5-те ажилтыган.

Оон аныгында ВЛКСМ ТК-нын секретарылары, Бүгү-эвилелдин В. И. Ленин аттыг пионер организациязынын Топ чөвүлелиниң кежи-гунери, РСФСР-ниң Чырыдыштын министрствозунун коллегиязынын кежигунери, эртамдентер, башкылар, партия, комсомол, пионер ажилдакчылары, буудурулгелерин удурткучулары, чогаалчылар, журналистер, чурукчулар кирип турар.

Болгариянын, Венгриянын, Вьетнам Демократтыг Республиканын, ГДР-нин, Кубанын, Могол Арат Республиканын, Польшанын, Бирманын, Гвинеянын, Малинин, Филиппиндин аныктар болгаш уруглар организацияларынын төлээлечилери — аалчылары чыгылган чылы-биле утчан.

Конференцияны ВЛКСМ ТК-ның бирги секретары С. П. Павлов айткан. Эртерин хуралга ВЛКСМ ТК-ның секретары Л. К. Баласная «КОМУНИСТИК ТУРГУЗУШКУНУҢ АМГЫ ҮЕ-ЧАДАЗЫНДА ПИОНЕР ОРГАНИЗАЦИЯЗЫНЫҢ АЖЫЛЫНЫҢ ДУГАЙЫНДА» илеткиди кылган.

Белеткелдер багай эвес

ажилдакчыларынын сонгулда үезинде сорулгаларын, клуб, библиотка болгаш кино ажилдакчыларынын түс-түс хүлээлгелерин чугаалашкан.

Устунде кылдылган ажилдар-биле чедикширер сонгулдаа белеткелдер Барыш-Хемик районунда ам-даа чогуур негелдизинге четпейн турар. Илангыя «Тээли» совхозтун девискээринде агитпуктуларын, кызыл буудууларын шимдизин амгыда чедир чедикширер. Чамдык черлерде агитас-массалыг ажил кош-как.

Бо политикага кампаняга чедикширер учуражар төлөөдө, Барыш-Хемик районун партия өгө организацияларын партиянын идеология ажилын улам белик деленде дүрген көдүрүр дээш боттук хемчегдерин алыры чугула.

Х. ДОНГАН. Барыш-Хемик паркомунун идеология кылдызын эргелекчилик оракачызы.

парже удаа-дараа үнүшкүнерин кылып, лекцияларын, бөсөдаларын кылып берип, агитхуудустарын үндүрүлүп, кыска концерттерин көргүзүп турарында анык, малчынардын өдөк-кыштан арылган-чылыгаарына киржиң туралар. Муракчы агитаторларын чикээни С. Майны, Борбак-оол, Демир, Шебалин болгаш «Бардык» совхозтун ажилчынары эштер А. Бүдөрөк, О. Аязат ыкшап үдөгөрлүг агитаторларын кирип болур.

Амгы үезе районун девискээринде тургустунган сонгулдаа участкаларында сөткүчүлүгүн даңзымын четчелээр, агитпуктуларын дерилизи эки чоруп турар.

1963 чылдын январь 25-те район девискээринде культура-чырыдышын ажилдакчыларынын бир хүнүнүң семинарын эртерген, анда кылтура

ЧЕДИ ЧЫЛДЫҢ БЕШКИ ЧЫЛЫН МАЛ БОЛГАШ ЧЕР АЖЫЛЫНЫҢ КҮЧҮЛҮГ КӨДҮРЛҮШКҮНҮНҮҢ ЧЫЛЫ БОЛДУРААЛ!

Кичээнгейни хой ажылында уксаажыдылганже

Тыва АССР-ниң чурт девискээринге нарын дүктүг хой ажылы 1954 чылдан бээр чорудуп азелгэн. Алтайны нарын дүктүг кошкарларынын үрени-биле чурттуң бөдүн дүктүг хойларын хайнактаар ажил муруну таламы районнарын ажил-агыйларына массалык азелгэн.

Он түннелинде Өвүр районун «Торгалыг», Тес-Хем районун «Чодураа» болгаш өске-даа колхозтарга хойну уксаанын экижерде талазы-биле көскү түндүктер чедип алынган.

Хайнакталган хойнуң чүгө дүгү арбын болур өвөс, динг дензиси база ууз болур. «Чодураа» колхозка ийи харык хайнак иртериниң ортумак кыргыздазы 3,5 кг, динг дензиси 64 кг, үш харык ирт бүрүзүңү бээр дүгү 4—5 кг, динг дензиси 68 кг чедип тургулаан болгай. «Торгалыг» колхозка ийи-үш харык иртериниң ортумак кыргыздазы 3,5—4,5 кг, динг дензиси 65—70 килограмм чедип турар.

Бө колхозтарга I—II салгалдарын хайнак хойларын ортумак кыргыздазы коданнар айы-биле 3,5—4 кг, а тогу хойларын ортумак динг дензиси 45—48 кг чедип турар.

Барыш-Хемчик районда «Барыш» совхозун Акен-Барлык салбырында эш К. Очур-оолдун коданнады берги салгалды хайнак тогуларын бар. Оларнын бирээзиниң ортумак кыргыздазы 3,5 кг, үкүсү үеде динг дензиси 44 кг болган. Эш Бегзин-оолдун кадарыны 1,5 харык иртериниң ортумак кыргыздазы 3,2 кг, күрүнеге садарга динг дензиси ортумак-биле 43,5 кг болган. Бижиктин-Хая салбырында эш Ламанын кадарын турганы 3 харык 450 ажык иртериниң ортумак кыргыздазы 4 кг, күрүнеге садарга динг дензиси ортумак-биле 65 кг болган. Бир өвөс оларны тургускан чегерилге радионун бугулар ажаап чегерген база, оон-даа хой продукцияны бээр турган.

Чамдык эки чижектер бар болза-даа, республиканын колхозтарында болгаш совхозтарында чурттуң бөдүн дүктүг хойларын Алтайнын нарын дүктүг кошкарлары-биле хайнактаар ажылды алаан каш чылдарын иштинде үргүдүчүлгөн киреде-ле түннел илди-ла эки өвөс, бүгү хойнуң чүгө 50 хуузу I—II салгалдарже хайнакталып шилчезен. Оон-биле нады үшкү салгалдын хойлары база тыптып келгилген. Ол III-IV салгалды канчаар сайырадыр дугайында тодарай салдыгын соруга чогу-биле билинимес чүддер бар апарган. Бо салгалды хойлары муруну районнарын колхозтарында кодан-кодан-биле тыптып келген.

III салгалдын төрүү хойларында алдыгын хураганнарын динг дензиси, доругуучалы, дүгүнү шынары, мага-бодуну тургузуу, хорамчазы, агаар-бодушка тааржыры, азырларга ууур бижык тургустуу, ууз-бичеи, дапшык байлазы-биле неэниче азы адазынга демейи дээн шыкшан

өргөжөк чугула демектерин шак-ла ийниг деп харымактар тускай өртемниглер чок чүве бе азы оларнын херекке алабын турары ол бе? Бо талазы-биле айтырык көдүрүлбейн турар болгаш бидинмес.

Мурунда чылдарда нарын дүктүг хой ажылыче уузг сагыш салып турган ветеринария өртемнериниң калдыады эш И. Кызыл-оол болза III салгал четкен соонда өдөржилгени «бодунга» чорудар деп санаалдап турган болгай. Ам оон түннели Өвүр-де-даа, Тес-Хемде-даа чок апарган.

III салгалдын тогу хойларына ол-ла салгалдын дээр дээн кошкарларын шилип алган, «бодунга» дээр өдөржилгени чоруткаш, оон түннели көргөш, республиканын колхозтарына, совхозтарына бир яныз сүмени бээр өргөжөк чугула.

III салгалдын хойларына, класе айы-биле чоруткан бонитировканы (шилчилгени) түннелинде дүктүн шынары нарын болгаш чартык нарын дүктерже хой нуруузунда шилчип берген азы 54—60 шынарларга чедип турар болгулаар. Бир өвөс дүгүнү шынары 60 болуп турар кошкарлар-биле «бодунга» деп азаар өдөржилгени чорудаар, кошкарларын, хойну ханымын шынары денешкем, хураганын дүгү 54 шынарга кээп, чартык нарын апар азы кошкар биле хойну ханымын нарындыназы-биле ол 60—70-даа шынарга кээп, нарын дүкче шилчип берип болур. Манаа ылавазыа индиг болур деп сүме бээр берге.

Класе талазы-биле чоруткан бонитировканы түннелинде чамдыкта I—II салгалдын хойларында бээн дүгүнү шынары 60—70 чекти-лэй бээр хойлар тургулаар. Хой ажылын хөгжүдүп турар ажил-агыйларга үчүтү багай чорутканында дапшык кошкарнын оолдары болуру бидинмейи бээр тавазылгалар база бар.

Бо чижектерден ап көргөп, бисте хойну уксаанын экижериниң бесте херезиде шуут тодараттынаан айтырлар бар-дыр. Ийниг түрбөүзе, республикада чамдык тускай өртемдин штерини, чижөв, В. Соколов, П. Ушаков оларнын саналы-биле колхозтарга, совхозтарга уксаажыдылга ажылында азырларга-биле Байкал ийниг база Хаксиянын нарын болгаш чартык нарын дүктүг преко кошкарларын эккен турарын кичи кайгаар чүве-дир.

Ол чүгүн ужурунда мычпал барганга хойну уксаажыдылга ажылында таярмача чок байдалдар бар апарган бе, азы хойнуң дүгү яныз артар нарынды берген бе, мадын шынары кудулап, агаар-бодушка таарышпас апарган бе дээр өөренич көргөп, хэдүн эрттир хожудан-даа калган, эрте-даа берген чүддөр амдыгында чок шыкшан. Ийниг тургузуу, атай уксаадан өске кошкарларын өдөржилгеге ажылаан херээ чогуу чта деп айтырык тургустунуң келээр.

Мен хой чылдарын иштинде класе талазы-биле хойларын бонитировканын кылып келдим. I—II—III салгалдарын хайнак хойлары бистин негеш турар негеделис-биле тааржып турар. Арны тас, даваннары дискетеринден өрү дүктүг, өвөниң дүгү дески, дүгүнү шынары 46—54 чедип турар. Олар ортумак-биле 3—4 кг нарын болгаш чартык нарын дүктү берип турар. Нарын дүктүг уксаа-биле экижиткен хайнак хойлар азырал, ажаалда талазы-биле бистин байдалымска таарышкан. Илангыты «Торгалыг» колхозта хайнак иртер кадон кажаага тус чериниң бөдүнү дүктүг иртеринден ырак эки чыл ажып турар.

Устунде түннелдерден ап көргөп, Тыванын бөдүнү дүктүг хой нарын дүктүг хойже шилчилерде бирги ээлчеге шилип тыпканымыс Алтайнын нарын дүктүг кошкарларын-дан дээр уксаа ам үеде чок болгу деп ышкаш.

Хой ажылын дүрген хөгжүдериңе яныз-бүрү уксааларын хоууру чорук болгаш ол хоушкан хой яныз ханынары чангыс уксааже чокшүлдүрүңга хой үе эртери чеге бидингир. Бир өвөс тыва хойну алтай уксаа-биле хайнактап турда, дүгү яныз эрттир нарындып, мага-бодунуң шынары кудулай бээр болза, ону өскө бир уксааже кириптери чугула апарар. Бисте амдыгында ийниг байла тургустунмаан.

«Барлык» совхозун Акен-Барлык салбырында хойну байдалын ап көргөп, мурунда анаа колхозтар тургулаан үеде каракуль, ромбуге, преко болгаш өске-даа кошкарлар тургулаан, а колдууна каракуль хойлар көвүдэн. Ам дөрт, беш чылдар бурунгаар ол төрүү хойларын коданнарыга алтайнын нарын дүктүг кошкарларын салып азелгэн. Мурунда турган тыва хойлар барык бөдүнү шынарын оскунуп, чүдү-баазын, үй-балай апарган турган. Хураганнарын шынары куду, бөдүнү дүктер хой бооп, хайнак шынарын оскунуп турар. Чаа төртүтүңен хураганнарын хой кези уузу кудуруткуч, хары-даа анайларга демейлежир, чамдыкта оларын анайлардан ылагары берге болгулаар. Хураганнарын өн-чүзүңү баксырап, шокар апарган. Чаш хураганнарын дапшык байдалы биче, ырбыска, азырчал чүддөр база бар. Хой яныз уксааларын хоууруга хоразы индиг болур-дур.

Санап чүд дээрге, хой ажылын хөгжүдөү тыва хойну хайнактаарга ээли-даа, дүгү-даа хой болуп турар алтай кошкарларын үлөвөвишан, III салгалдын төрүү хойларына «бодунга» дээр өдөржилгени чоруткаш, оон түннелин үндүрүш тургула. Хой ажылында уксаажыдылга айтырымыче тускай өртемниглер база катан көрүнө чогуур. Мен бо уксаажыдылга хайнактаар ажылды чер болганга ийниг-биле уламчыла-за чогуур.

О. ПАПЫН, зоотехник.

Т. ХУУРАН, «УТКА 25 чылы» совхозтуң сурагалы хойжуу. Ол 1962 чылда хой бүрүзүңден 4,2 кг дүктү кыргып, бедик көргүзүңү чедип алган.
Н. ПОРШНЕВА, «Межегей» совхозтуң муракчы саанчымы. 1962 чылда инек бүрүзүңден 2380 кг сүттү сагаш, республиканын саанчыларынын социалистик чарыгына 6-ты черин ээлээн.

ЧУГААЛАШКАШ...

Мал кыштагалышыкында байдалдын дугайында айтырыгын Тес-Хем районун «Кызыл сымдык» колхозунун партия организациязынын хураалына чугаалашкан. Хойжу бригадаларнын бригадирлери А. Ноозун, Б. Баты-Хөө, хой фермазынын өргөлекчи О. Коожан, инек фермазынын өргөлекчи Э. Ендан оларнын кыштагалашкын талазы-биле кылган информацияларын чугаалашкын хураалына коммунистер илпеккейги киришкен.

Эрткен чылдын декабрдан бээр төрөөн 1279 хойларын, 13 инектериниң чаш төлү бүгүн ажаап алдынган. Шөөр мал 48, инек 2 коданнарда кыштагалып турар.

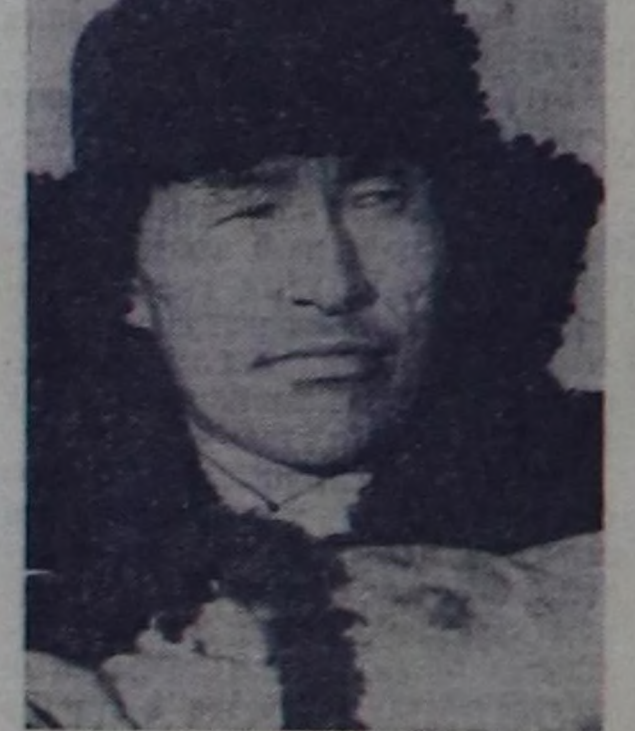
Ол бүгү болгаш өске-даа чедип-киришери демделешкан, партия хуралы мал кыштагалышыкында чептестерин илпектеп, байдалды экижериниң практиктиг соругуларын чугаалашкан. Малдын масалыг оодлаашкын чоруп турар амгы үеде колхозтун баштаар чери хойжуларга сакманчиптер чорудуп бербөөн. Чамдык малчынарнын

кыштагаларында чаш мал кажаалары чок, чаш малды азыраар нотаан сиегер болгаш сула үзүктелип турар. Кадарчылар Сыян, Чырандай олар чаш малга аза окутуг ситен берип турганынын түннелинде, 30 ажык хураган өлгөн.

Инек фермаларында байдал база-да эки өвөс. Ийниг фермада инектер дапшык хонуп тургаш дыка арып баксыраан. Колхоз төвүде фермазын бызаалары кажаа-даа, ажаакчы-даа чок. Илчангаш 3 бызаа өлгөн. Ферма чанында белеткен сүлөс, ситениң гажазы үредик, ону мал чаза басып, чип турар. Мал чегинге белеткен кукуруза эки ажилда-тынмайып турар.

Малчынарга кино, концерт көргүзүлгөни болбастаан, почта чедирилгени дыка үзүктелишкениг. Колхоз актив чептестерин уузгалар талазы-биле чер-чеге организааччы ажылдарын күштүлдүрүп турар.

С. ОМЗААР.

Сат Бегин—Чоон-Хемчик районунун Ленин атыг колхозунун хоочун механизаторларнын бирээзи. Ол, он ийи чыл дүргүзүңдү трактор башкарып келген.

СЭКН ТК-нын ноябрь Пленумунун шийтирлериниң сорук килген бо колхозчу ам хой малды азыраан, Сарыг-Сигенде хойжу бригада төвүңү электривин чырылып берип турар.

Фотоу болгаш сөзү О. Сандонуну.

Коммунистер хуралы

Улуг-Хем районун «Улуг-Хая» совхозунун Арыг-Важи салбырында партия организациязынын ажык хураалына мал кыштагалышыкынын болгаш малдын чаш төлүн үлөүлө ап турарынын дугайында айтырымы чугаалашкан.

Бо чылдын совхозтун мал ордарларын девискээринде хар уузг чагган, Илчангаш малчынарнын кыштагаларына ситен, саванын болгаш жоентестраттыг чегериле 2—3 тонна кылдыр чедиргилеп берилген. Хойжуларын ажылыга дуулаажыр сакманчиптериниң немей чоруткулаан. Хойжуларын аразыга Хоуалыг Дадар-оол 90 хойдан 90, Манчыт-оол Далаа 50 хойдан 50 хураганны камгалып алгылаан.

Илчанга-даа мал кыштагалышыкында чептестер бары хураалга илереэн. Мал чегиниң сөөртүлгөни болгаш чарыгалыш паш уузг чоруп келген. Илчангаш амгы үеде чүтле 144 тонна ситен бар, савац доостуң турар.

Сенекте Кыргыс Балдапның удуртка хойжуларыннын 1126 баш төрүү хойлары бар. Оларны чер ордартышкан, немелде чег-биле чегерип турар. Ол хойдан 150 хой төрөөн, оон 9 хураган хорачалыг болган. Мында чаа төртүтүңен хураганнарын аныгалап ажаар өрөзлүгөш кажаалар чөк.

Ол болгаш өске-даа илерөөн чептестерин уузгалар, малдын бар чегин планыг чарыгалар, четпес чегин өскөзөтөн тыптынар хемчеглерин алмыш салдырып өргөлекчиңден коммунистерниң хуралы негез.

Х. САРЫГ-ООЛ.

Ак-Хемде малчынар

«УТКА 25 чылы» совхозун Ак-Хемде салбырынын төвүңдө 40 километр хире ырак чеге—Ак-Хемде 6 кодан шөөр мал хур кыштагалып турар. Инда дүржүлгөм малчынар чер оларын эки ажилдап, хойларын чылыг хитнерде тарга шөдүнчө, соок хүнверде мөс черлерге ордартып турарлар. Хойлар ам массалык-биле оодлап азелгэн. М. Очур-оолдун 79, Кыспай-оолдун 81, Н. Даспактын 190 хойлары төрөөн болгаш чаш хураганнар бүрүн камгалып алдынган.

Коммунист Шойданпын кадымында эрткен чылдын 918 хураганнары бар. Кадарчы болуңу кыштагалда 20 тонна саванын сөөртүп экиң алган. Малчынарга мал чегин сөөртүп бээр талазы-биле мында чоллаачы аш Базыр-Сат эки ажилдап турар.

Х. ДЕМБИРЕЛ.

БИР КИЧЭЭЛ

Алардык чеди чылдын үш-ажымыч бир хүнү. Ол хүн Чоон-Хемчик районун мал семиртир «Тыва» совхозунда Тесе-Хая салбырында ажил-иниң сонуурагал хүнүдүн. Совхозтун эр, херэжөөн ажилчынары боттарынын тустуучастоктарында чыкчаспар-даа чок ажилдап хүнүдүлөр. Коммунист Монгуш Самбуунуң бизачылар звеносуңун бадам, хаарымынын даажы соксал чокка динчыл хүнүдүн. Дүржүлгөү туудуужа Ооржак Ойдуңтуң удуртка туудуужулар звеносу муракчы чолочаң Ондар Тогуз-оолдун чүк мажыназына олурпакч таягажөк мөш белеткеш үтүккө. Муракчы чолочаң Монгуш Саган-оол оон мажыназыга бижылган чүдүрүчүлөр Ондар Кошкар-оол, Шалмык Доктуру-оол, биле кады Ак-Хаяла болгаш Куржаангыла малчынарга үш катан ситен чедирип берген. Василь Атамачык «Беларусь» деп трактору-биле Мемчик кыдымында база мал кыштагаларына кукуруза оолуңу чедиргеш, а оон совхоз төвүнчө көк ситен сөөрткөн, Ондар Хеймер-оол биле Куулар Семис-оол оларга баштаккан септекчилер звенолары «Беларусь» деп ийи тракторлары септен дооскаш, септеттинген тракторлар чанында чыскап тургузуу каан. Шап индыг өске-даа ажил-инчилер боттарынын хүлээлгелерин эки күссөдип хүнүдүн.

Ажыл шагынч соола чүү болурун олар база-ла утаптаран. Кежээкчиң 6 шак чоокшупал орган. Тесе-Хаянын сес чыл школазынын спорт залына хойларында

номнар болгаш тетрадьлар туткулаан кижилер шуужуп кирип-ле тургудан. Чангыс черде чыгып келгениң арзында Курчунниң сортуг үренирлер участогунун ажилчыны Ондар Илчирбе, бизачы Ооржак Семис-оол, парторганизация секретары Куулар Кызылаа, школа директору Хоумуш Олзей-оол, агроном Иван Поминов дээр черле кымынар чок дээр. Олар шуптузу-ла механизатор тускай мержелиди чеди алыр дээр тускай болгуде өөренип турарлар. Илчангаш ам элчегилгич кичээле чыгып келгенири ол.

—Ажылдашышаа тургаш автомашина өөренип курсту дооскаш мен. Теориязын-даа мык-ла билдир турдум. Ол хирезинде-ле башкарып чорудурунга багай болган мен. Илчангаш элээрүр практикалаан соонда чолочаңлар эргениң шыныгалазын алган мен. Техниканы теория-даа, практика-даа талазы-биле эки өөренири чугула чүве бо—деп, школа директору эш Олзей-оол бодунуң өөрүнүң техниктыг өөредилгеге харысалазын бедипин чугаалап тур.

—Манаа дүржүлгө станциясы турар үеде, ДОСААФ организациязы автомашина чолочаңларын куруурун организаастаан чүве. Аңаа өөренип эрткен оолдардан бисте ам чолочаңлап ажилдап турарлар хойдур—деп, ол курсту дооскаш Ондар Тогуз-оол чугаалай-дыр. Ажылдашышаа тургаш техниканы башкарып билдир кылдыр өөренип алырының ажы о-л-д-ур

дээрүн ол бадтыкпай көргүзүп турган.—Ам тракторист болгаш комбайнер мержелиңд болурун күзөп, бо болгуде өөренип тур мен—деп ол чугаалады. Шынап-ла кайы-даа үеде, каныг-даа ажылга ажилдап болур каш дакпыр мержелиңд кадрларлыг болуру дыка-ла чугула.

Кежээкчиң 6 шак. Механизаторлар куруурун динчылчылары кичээл болур өрээлди долдурулупка, Совхозтун септелге мастерскаязын өргөлекчи, механик Георгий Шарков башкылаашкына шагала белен олурган. Оон столуңуң кырында өөрөдөкчи номнары болгаш чурдуктар, Курстун даргазы эш Монгуш динчылчылары оңчаланган: кичээле шуптузу олуржуп турар.

—Эрткен кичээлге улечки-таа мехализмил өөрөдөкчи болгай бис. Ол мехализмил тургузуун кайы хире билип алганынысты хынажып олоруңуңар—дээр, Ондар Тааар-оолду эш Шарков кийи дээр.

Чээрби хар чоокшупал чорурүр хире анык оол ортузунда паргалан туруп келгеш, доска чанында баарды. Ол, башкының айтырыгына чуруп көргүсүшкөн бүрүн харымылааш, чөпшээрлү бугулар барып олуруп алды. Журналда оон азынчыл дүңдүндэ «Б» деп демдек салынган. Дараазында Николай Монгуш, Куулар Саян-Доржу, Сат Чадамба олар ут темга мажарышкан айтырыгынын бөвө-ла эки харымылаан-дыр. Курстун динчылчылары дыкя сонуурагалыг өөренип турар дээрин бо дакпырлаашкын көргүскөн.

УСТЬ-ЛАБИНЧИЛЕРНИН ҮЛЕГЕРИ-БИЛЕ

Төмү районун «Май 1» колхозунун Куштуг-Кениг сүт-баран фермазынын анылданчылары 1963 чылда мал ажылынын продуктуларын бугаарын невуедедир дээр социалистик чарышка Ирснодар крайда усть-лабинчилерин эгелээшиниң деткил, боттарынын ээлчегил соругуларын ниити хураалына чыгып келгеш чугаалашканнар.

Фермазын ажил-инчилери ол хураалга бедиткен хүлээлгелерин алган.

—119 тонна сүттү бугааргеш, оон 73 тонназын күрүнеге дүжаар, бир инеке онааштыр 1200 кг сүттү саар, чаа төртүтүңер 104 бызаалары чидиргич чокка доруктурар, чүс хойга онааштыр 100 хураганны өстүрер, хой санындан-на 2,1 килограммдан эвээш эвээс дүктү кыргып алыр. Ферма ажилданчылары боттарынын күнү-биле 56 тонна ситенин, 150 тонна ситесту белеткеш алыр. Чуртталганың бир бажынын туулуп, хлөб бижыра черни кылып алыр, инек кажаазын септээр. Ферма ажилданчыларынын социалистик ниити хүлээлгези ол-дур.

Ону чедипиникин нууседери тус-тус малчынарнын эки анылдарында дыкя хамарыыр. Илчангаш тус-тус малчынар боттарында бедиткен хүлээлгелерин база алгылаан. Саанчы Тамара Күзенин бодунга бижылган 15 инектеринден 19200 кг, а инек бүрүзүңден ортумак-биле 1280 килограммдан эвээш эвээс сүттү саарын хүлээлгезен. Вера Танаа 16 инектериниң бирээзинден-не 1300 кг сүттү саар деп сөзүн берген. Шап индыг бедиткен хүлээлгелерин Валя Улаачы, Кара-ныс Балыкчымай, Хуваалга Чеченмаа, Аня Миртек олар база алганнар. Бызаа ажаакчызы Рая Даржаа 52 бызааларын семирти азыраарын, кадарчы Иол Хөггагар чайгы үеде инектерин эки ордартырын хүлээлгезен.

Чеди чылдын бешки чылдында бедик көргүзүлгөр дээр социалистик чарышка «Совет Тыва» колхозтун Талаш сүт-баран фермазынын коллективин бо фермазын ажилданчылары кыйгырган.

Н. ТАРЫЛГА.

ВЫМПЕЛДИ ТИЛЕП АЛГАН

«Тилелге» совхозтун механизаторлары тракторлар болгаш көдөзө ажил-агый машиналары септээриниң темпизин сөөлгү үеде эдөөн экижитип турар. Ондар Очуртун удуртканы алды кичи составтыг аныяктар

звеносуңу манаа чижекке айтып болуру.

Ажылдын графинин бугулар эвөө «ДТ-54» маркалыг 6 трактор септээр онааданы чедипиникин күтсеткен. Бүдүргөн ажылдык шынары

эки болганын хыналда илпектеп. Комсомолчу эш Очуртун звеносуңу шилчип вымпелди (ажша шапналы-биле кады) тилеп алган. Оларда муракчы механизаторлар база шапнаттырган.

М. БЮРБЮ.

Механизатор болурлар

«Улуг-Хая» совхозтун Көг-Чыраа салбырында ай хуузалыг механизаторлар куруза ажилдап азелгэн. Совхозтун салбырларындын инда 18

(оон иштиңде херэжөөнөр 6) кижин өөренип турар.

Дүржүлгөүг механизатор Тумат Аңгыр-оолдун практикага холбаш-

тыр башкылап турарын механизаторлары билгени шилчегилди алдырыңа уулуг сонуурагалды илередеп турар.

Н. УРАНГАЙ.

Мурнакчы малчынны—партияга

Өвүр районда «Торгалыг» колхозтун Чилге-Дөргүңдө хойжу бригады хойжуу Х. Көг-оол 1962 чылды бугурагалыч уузг чедипиниң өрөсү болгон. Бодунга бижылгаан төрүү хойларыннын 100 бажына онааштыр 100 хураганны ол менди доруктурушсаан, хой бүрүзүңден 3 кг чыгам дүктү кыргып алган.

Бо чылдын баштайгы айында оон коданнадан 37 хой төрөөн, оларнын хураганнары база менди доругуң турар. Анык хойжу Х. Көг-оолдун хойлары бо чылдын база-ла хур кыштагалып турар.

Мурнакчы малчын СЭКН ТК-нын ноябрь Пленумунун шийтирлеринде танышкан, төвүлгү чеди чылдын бешки чылдында чедип алыры-биле бодунга бедиткен хүлээлгени алган. Коданында бар 354 төрүү хойларыннын чаш төлүн менди доруктуруп, хой бүрүзүңден 3 кг эвээс өвөс дүктү кыргып алдырын ол хүлээлгезен.

Эш Х. Көг-оолдун амдыралыгына чокта чаа онаа өөрүшкүлүг эргилде болган. Ленинниң партиянын хураалыне кирип, коммунистик тургузушунун илпеккейги киржикчизи

Т. ДОРЖУ, «Торгалыг» колхоз, Чаа-Суур.

Монгуш Долгар—«Тилелге» совхозта төп сүт-баран фермазында коммунистик күш

МАЛЧЫННАРГА ТААРЫМЧАЛЫГ КУЛЬТУРЛУГ ЧУРТТАЛГАНЫ ТУРГУЗАРЫ — ЭҢ ЧУГУЛА СОРУЛГАНЫ БИРЭЭЗИ

Республикада мурнакчы хойжу бригадалар (1962 чылдын түнелдери-биле)

Бригадаларның бригадирлериниң фамилиялары	Район болгаш аймак-агый	100 койдан-ча алган хураган	Бир койдан-ча алган дүк (кг)
С. Доржу	Чөөп-Хемчик район, «Сүт-Хөл» совхоз	96	1,9
М. Чимбин	Бийи-Хем район, «Өкө» совхоз	92	2,5
Х. Даржаа	Барыш-Хемчик район, «Тээли» совхоз	92	2,3
О. Савын	Чөөп-Хемчик район, «Чыраа-Бажы» совхоз	92	2,3
Т. Агарбаа	Улуг-Хем район, «УТКА 25 чылы» совхоз	89,7	3,1
Д. Нам-Хөө	Улуг-Хем район, Жапанов атыг колхоз	88	2,4
С. Төрөштей	Барыш-Хемчик район, «Тээли» совхоз	87,2	2,4
Н. Доржу	Улуг-Хем район, «УТКА 25 чылы» совхоз	85	2,8
Х. Дизигир	Улуг-Хем район, «Найрал» совхоз	83	1,8
Х. Сарыг-оол	Чөөп-Хемчик район, «Сүт-Хөл» совхоз	80	1,8
Х. Нашын-оол	Чөөп-Хемчик район, «Сүт-Хөл» совхоз	80	1,7

ЫРАККЫ МӨҢГҮН-ТАЙГАДА

Көдээ ажил-агый продуктуларын көвүдээр талазы-биле усть-лабия-чылериң Райгырмын бедик көдүрдүшкүн биле хүлээп алган Мөңгүн-Тайгада «Малчы» колхозтуң колхозчулары ажил-ипче улам-на сорук кирген аймакка турарлар.

Хой ажилын сайгарырының чаа мурнакчы арганы болур бот-оругла-чарыгалыг 9 хойжу бригадалары тургускан. Бо хүнерде колхозтун шээр малы киди-не оодан турар. 3200 баш ажыг төрөөн шээр малдын чаш төдү 100 хуу ажаап алдынган. Колхозтун шээр-да, бо-да-ла малының күш деңгээл-дези күскү хөвээр семис-чагай. Малчы, ферма, хойжу бригада баруу 1963 чылда малдын баш санын камгалап алырының болгаш оон продукци алырының талазы-биле социалистик хүлээлгелерин алгылап, Ыччангаш социалистик хүлээлгелерин чедишкениң күү-селдези дээш аймакка кирипкен.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Хой ажилын сайгарырының чаа мурнакчы арганы болур бот-оругла-чарыгалыг 9 хойжу бригадалары тургускан. Бо хүнерде колхозтун шээр малы киди-не оодан турар. 3200 баш ажыг төрөөн шээр малдын чаш төдү 100 хуу ажаап алдынган. Колхозтун шээр-да, бо-да-ла малының күш деңгээл-дези күскү хөвээр семис-чагай. Малчы, ферма, хойжу бригада баруу 1963 чылда малдын баш санын камгалап алырының болгаш оон продукци алырының талазы-биле социалистик хүлээлгелерин алгылап, Ыччангаш социалистик хүлээлгелерин чедишкениң күү-селдези дээш аймакка кирипкен.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каргымын Бел деп черде С. Доржу бригадирден бот-оругла-чарыгалыг хойжу бригаданың кежигүн-нери 7 кажаанын ыжын кескел, машина орунда белеткеп дүжүргөн.

Каа-Хем районунуң «Кызыл түк» көдээ ажил-агый артелиниң саанчызы Галина Блинова хой чылдарның ишинде саанчылап, чүлө районуга эвес, харын республикада мурнакчы саанчыларын бирээш болуп келген. 1962 чылда эи Г. Блинова бодунга быжыгалаан инек бүрүзүндө 1730 килограмм сүтү саап алган. Ыччангаш, ооң ады 1962 чылдың түнелдери-биле республиканың Хундул сабыразынга кирер мурнакчы саанчыларын аразында база бар.

Мурнакчы саанчы 1963 чылда саанчыларын социалистик чарыжына киртип, инек бүрүзүндө 1800 килограммдан күдү эвес сүтү саар хүлээлгени алган.

ЧУРУКТА: Г. Блинованың саган сүдүн саваже күдүп турары.

Фото В. ЛУТКОВТУУ.

Малчынарны эки хандырып турар

Монгуш Магнаевна Добрук Ызылдың садым кооператив школазынга чедишкениң өөренип досканының соонда өвүр райпозунга ажил-даш, 1960 чылда комсомолчу путёвка-биле Бора-Шайда магазинге садымчы болуп барганында бээр районда мурнакчы садымчыларын бирээшине санадып, колхозчу малчынарнын хергелелин эки хандырып, садым алыччыларга энтэг-ээлдик ажилдап турар. Ол 1962 чылда бараан саарылганын планын 120 хуу күүсеткен, оңу бо чымын 130 хуу күүсетип деп социалистик хүлээлгени алган.

В. ДОРЖУ.

МАЛ КЫШТАГЛАДЫЫШКЫНЫ ДОКТААМАЛ ХАЙГААРАЛДА

Тес-Хемниң «Чодураа» колхозта парторганизация мал кыштаглаашкынын харымсалгалыг үези — кыш, сооктун айымы улгаткан тудум, өлчө кичээтенин улам күштердирип турар. Колхозтун бүгү коммунистери боттарының ийти хурамынга чымылаш, мал кыштаглаашкынын амыг байлалы чугалаашына, артык үези кыштаглаашкынын удуртууну 11 кижи составтыг тускай комиссияны тургускан.

Мал кыштаглаашкынын удуртуп баштарынын ол комиссиязы бүгү малларын хур кыш ажарын хандырыгына херектиг колхозтун арга-ларын мобилизаастарынын ажилчы планын аймакка кылган. Ол планга хой-хөй чугула кемчелер көрдүнгөн турган.

Чер-черде белеткеттинген болгаш амдызында хол дегинмез мал чөмөриңиң база тус-тус кыштаглаар-да болгаш фермаларда чедиртинген курларвы чөмөриңиң үчөдүн база катап толоргалары, оларның чапталдыгына шыңгыг контрольду тургузары, кыштагларже, фермаларже мал чөмөриңин немелде сөөртүлгезинге хергелеттинер шапактыг тракторларны, автомашиналарны доктаамал быжыгалаары, чаа төрөөн база күжү арган малдарны тускай ажаалга тургузары, семис малдар-нын оларзын шың сайгарып, олар-нын харын далыйлаары ышкыш чугула-чугула аймакка демги кемчелер-ини аразында көрдүнгөн турган.

Ол кемчелерниң чамдымын чедишкениң боттанып эгелөөн, Мал кажааларының көржөни копарып туралар, «өкөө алаалар, көржөк чыыр ажил кайда-даа шыңгыг чүрүм-биле

чөрүп турар. Кыштаг, ферма бүртүзүңе мал чөмөриңин курларвалары тургустунгулаан. Мал кыштаглаашкынын чугула айтырыг малдын, ылаңгыя хой, өшкүнүң масса-дыг оодлаашкынын үезинде малчынарга түр дуза чедирериче комиссия база улуг кичээтени салып, сакманчктериниң ишлел тыпкылаш, тус-тус оларларда быжыгалаан.

Парторганизация болгаш оң тургускан комиссиязы мал кыштаглаашкынын чедишкениң өрттирер-биле холбашкан партийжи-орган-изастыг, партийжи-политиктиг ажилды улам күштердирериниң кемчелерин база ап чоруткан. Ирак-узак оларларда хойжу бригадаларда ажил-ипчилерин ортузуңга политиктиг ажилды улам калбартыры-биле агитаторларын сургаалдашын чорудуп, оларны чаа материалдар-биле чөсөргөзөн. Малды хур кыш ажыгар дөш социалистик чарыш тус-тус малчынар, бригадалар болгаш фермалар аразында ам улам күштү-биле калбарып эгелөөн. Социалистик чарышты өй-өйдө түнөөр, оон тилекчилерин илердеп деткир талазы-биле ажил парторганиза-циянын база колхоз баштар чени-ниң амыг үдеги ажил-чорудула-зында чугула чери ээлеп турар.

Мал кыштаглаашкынын өң харымсалгалыг үези белгени-биле холбаштыр парторганизация, колхоз баштар чер малчынарнын мате-риалдыг болгаш культуруг хергелер-иниң хандырылганын экижидериче доктаамал кичээтени салып, манва хамзаарыштыр бодулар-ла бүгү кемчелерин ап турар. Кыштаг-лаашкын өрттирер комиссиянын кежигүннери малчынарның аал-өреге-

леринге үргүлчү чедип, оларның ажил, амдыралы-биле тынжык, арга-сүмезин берип, малчын кича-лерин амдырал хандырылганың айтырын саздал чокка шийтирилел турарлар.

Комиссиянын кежигүннери кыш-таглаашкын ажилында бар чөтөстөр-ин илердеп, оларнын дугайын колхозта партбюроунуң өлчөг чок хур-далдарына ийикке колхоз баштар черге шыңгыг тургузуу, чөтөстөр-ин узуткап чайладырынын кемчелер-и ол доран алдынын турар. Комиссиянын кежигүннеринден ылаңгыя эштер Байыр-оол, Шулуу-Маа-дыр олар малчынар аалдырына хөйү-биле барып, практиктиг дузаны үргүлчү көргүзүп келгенер. Кол-хозта мал ажилынын тускай өртем-нигери база-ла одут чок ажаалдап, мал кыштаглаашкынын чедишкени-ниң өрттирериниң хөреңге ботта-рының болгаш күжүн харам чокка берип турарлар.

Интитиниң малын хур кыш ажы-рар дөш алдынып келген кемчелер-ин түнелдинде колхозтун малы өңи кыштаглап турар. Хойжу брига-даларда бо хүнерге чедир 1100 чы-гам хойлар төрөөн болгаш оларнын чаш хураганары менди дортугп тур-рар. Парторганизация мал кыштаг-лаашкынын шак ышкар доктаамал хайгааралга тургузар болза, мал чугаалок хур кыш ажар болгаш 1963 чылда мал продуктуларын бү-дүрер база оларны куруеге сааар талазы-биле планын овалгаларын колхоз чедишкениң күүсөдип шы-даар дээрине шуут бүүдүрп болур.

Б. ИРГИТ.

ТОЖУНУҢ ИВИ МАЛЧЫННАРЫНДА

«Май 1» көдээ ажил-агый арте-линин төвү Ий суурдан Бойду-Хөл-ге чедир дыкка ырак. Аңаа чедир ийи чүс амыг километр черни атыгп чөрүп иээр. Инда колхозтун иви малчынарны тайга талдынын берге байдалдарына торубайы ажилдап турарлар.

Малчынар инитиниң малын ка-кар чандыр албай хайгаарып, эки оларларны оларга шилеп ап турар-

лар. Кыштаглаашкынын эгезинде инвилерниң байдалы баксырап, күжү арып турган болза, ам олар күш кирип, эки оларлар турарлар.

Колхоз төвү-биле иви малчынар-нын харымсалгалыг дыкка бер. Ин-дыг-даа болза олар РСФСР-нин Дээди Советинге болгаш ажилчы чоң-нар депутаттарынын чер-чер Совет-теринге март 3-те болур соңгула-

дугайын шагда-ла дымнап, аңаа бе-леткек ажилын чорудуп турарлар.

— Соңгулада аалар болдурган социалистик чарышка кирип, кыш-таглаашкынын чедишкениң чоруду-лаалар—деп, иви малчынарның бригадир эш Ак Сөвек көжө бол-ган беседэга чугулаан.

О. ОНДАР, зоотехник.

Чедишкениң быжыгалаар

«Сүт-Хөл» совхозтун Ишкин сал-дырының коллективни 1962 чылда сүт саалдазынын талазы-биле со-циалистик хүлээлгелерин чедиш-кениң күүсеткен. Чылда 156 тон-на 250 кг сүтү бүүдүр турган, 163 тонна 973 кг кылдыр күүсет-кен. Инек бүртүзүңе олаштыр 1250 кг сүтү саар дөш хүлээне 1311 кг кылдыр күүсеттинген.

Бо чедишкениң чеди чылдыг бөтчи чылдыга улам быжыгалаар соруга-биле ферманың коллективни кышкы үези инектерин ажаалда, чөмөргелерин экижидер дөш чүт-күлдүг ажилдап турар. Саанчылар өртөөн чыдагымындан артык өө-

кениң күүсеткен. Чылда 156 тон-на 250 кг сүтү бүүдүр турган, 163 тонна 973 кг кылдыр күүсет-кен. Инек бүртүзүңе олаштыр 1250 кг сүтү саар дөш хүлээне 1311 кг кылдыр күүсеттинген.

Бо чедишкениң чеди чылдыг бөтчи чылдыга улам быжыгалаар соруга-биле ферманың коллективни кышкы үези инектерин ажаалда, чөмөргелерин экижидер дөш чүт-күлдүг ажилдап турар. Саанчылар өртөөн чыдагымындан артык өө-

рүнчүг көргүзүлгени чедип амыр дөш социалистик чарышка кирип, дөш-тус хүлээлгелерин ап турарлар.

Кандыг-даа ажилга чедишкени бүртүзү хөй-инитиниң деткичезин-ден хамзаарылгалыг болур ужураг. Индыг болгонда ферманың саанчы-ларын, кадарчыларын чурттап, ажилдаарына таарымчалыг байдал-дарын тургузарыңче кичээтенин улгаттырып чугула.

С. АРТУП.

МАЛЧЫННАР-БИЛЕ АЖЫК ЧУГААЛАЖЫЫШКЫН

дөрге, ам инда савап бар эвес, кү-зүн аңгыс аңдар үезе өрөткөйлө-көп-ле болгай. А кажаалар алаанда дөш турарымыс — ышталып ка-да берген өрү савап-дыр.

— Байдал мындыг турда совхоз-тун база салбырын улуртукчулары кылдыг арга-сүмө калдып, дузалажып турар ирги?

— Арыг-Бажы салбырын зоотех-ниги эш Бичаевды бөрү көр-көз-бөз, а үчөткү Маадыр-оол Чооду хүлде бир ийекке 3 кг ситен бээр сүтү деп каан бо-ла. Ам үш кило-грамм туржук, тудум-даа ситен чө-гү бо-дур. Совхоз директор эш Моис-сеев, партком секретары эш Дугур-Серен олар мында-даал келгилээр-ле харын. Мылаңгыя директор бөрү келгенде кажааларын баккылаан, мында дээр дарга: «инектер домайып турарлар бе, билди ап Бичев-оол, бир казыра инек өлүр болза 460 ак-ша... сөөч мойнуңга салыр апар бис».

Кажааларны баккылаар хирезинде малчыл кижи канчаар чурттап тура-ры деп дээрини черле сонугураас, хе-рекке албас директор. Мөөч чурттап олуртанын баккыны барып көрө-лө-нөр, харын...

Чедө берген бис. Ол «ажык» дөрге инек кажаазы-биле тулуп би-чини өрөткөйлөм.

— Баштайгы чылдарда бөрү ууг аскыр, өвөлүрүдө бүүдүрчү бута турган чүве. Оон соонда мен каа-лым, огул-биле казы мындаа чөп-ка чедир-ле бөрү чурттап келдим. Соогуңга ышашпайы, оон бөрү ийи-үш-ле хонду, өрү бир бажыңче кө-жүп алыдым. Ам мөөч инектерини база ийнар апар дөш, мычалаа-да инек ситендир чадагай кажаа тур-туман. Шет сөөртүп үнөң тракт-ор туйгада үрелген, ам-даа чытып-паша. Бо кыштаг-биле бажын ара-зынга «боттаннап» ажилдаарга соокта каалыг-ла-дыр...

Чурттап турган бажыңың дугайында Ховалыг Чүдүмөвич дөөре-де чок шынын-на чугулаан. Оон

шөлү төс-ла дөрбөлчүн метр хире. Оон үнөш, ол-ла бажыңгыт-биле дужааш эжиңче кире берген бис. Ба-за шак-ла мындыг өрөө: үш орнуңу бажыңгыташтын үш ханазында чып-шыр салгылап каан, а ажык кыйың-да — инек демир, орта оон ийи-чү-даа кирбес. Мында база-ла үш ки-жи чурттап турар: кадарчы Ховалыг Даспаан, оң кадайы, огулу.

Ол бажыңга чуганы өңүң хе-рөөжөн ээши Даян-Белек Ховалыг эгелөөн:

— Арыг-Бажыңга колхоз турарда бөрү-ле кадарчылап ажилдап кел-дывис. Ам-даа ажилымыс-ла ол. Огу-дузук Хурагандай бо-дур — дөш, кадай орун кырында дүй тырттыңып алган човуру кончуп кичке айт-каш, уламчылады — черге инек ка-дарып чораш, хөрөөңге дегдирген кижи. Салбырдан эми чалаарымыс-ка бир келген, эш сымкырткаш, кур-гаг өң берген, ол-ла хөвээр сураг барды... Ам та канчаар оол бо! Ша-гаан-Арыг бадыр дөрге, соокта канчап шаңакка сөөртүрдү, ведерей берсе канчаар. Салбырың эмчини дузалашпаш-тыр. Чурттап олурар че-риңиңиң чөчөгенин көрбөс силер бе, чыныгс бүүдүрчү бутага өйлей тут-кап өрөткөйлөш-түр ийиң. Ам соок, күн-даа, хүндү-даа өт-ла күжү-биле аралашыр...

— Чем-ашы талазы-биле ханды-рыгга кандыгы, угбам?

— Чүгөөр-ле — дөш, хүлүмзүрүп чугуладым. — Эртен-даа, келжө-дөш шай-ла, шай. Суурдан хлөб салып алыр дөш баарга дөгере садыккан болур, бирде Шагаан-Арыгдан кел-бөөн-даа болгулар-дыр. Далган ба-за сагып-тар.

Мында кадарчылап турар Шулуу, оң кадайы Дыргыш олар кемчелерге боддарга амык кижилер. Оларнын хомудалы үстүндөгилеринден алгы-да мындыг болган: — Арытлап, чу-гайлап, чүп-дү-да алыр-ла мыйнаа, биетин чурттап олурар бажыңымыс-тын ижын көрөдирер бе, чугай ба-раанын черле көрбөс-түр бис. Сура-ларга-даа тымылбас тур. Үш чаш

урутлуг бис, мындыг сентелге чок бажыңга чурттаарга берге-дир. Соң-газыңды карагыңны даштыңды дүктүг тонар-биле дугаап, ишти-даштыңдан ол чип-биле сымкып тур-да-ла эки чымыс-тыр.

Кадайыңга Шулуу база улажы берген:

— Хлөб үстү бээр, кызыл-тас хооруп соктары уруг-ларымгы улуска бир берге чүве бо-дур. Сөөд-гү үезе автолака манжа келбесте-ди. Оон мыай кадарчы-даа кижи болза, культуруг дымтамыр ужу-руг-да болгай. Кино черле көрүп көр-дөдөс. Үргүлчү кажаа конпаргара онд-кептин хирегери база кончуг. Онда-ла оң бөш хонгаш бир капат чунар бажыңап ап турар болза чер-ле чугула чүве бо. Бо дөрге, ол-ла кадарчылар ажилдап турар фер-ма чер-дир, бөрү чүве чунар бажы-н тургузу болбамды, болур-да болгай. Чамдыкта шалын бөөри база саалды бергилээр. Оң бөшө бээр ужураг акканы 20-де суг бергилээр.

Манда келген даргалар, мылаңгыя Моисеев директор, Дугур-Серен дар-га бажыңке шуут баш сукпас ууз, чүлө кажаалар ишти баккылаар, кадарчыларын өт-бүлөни калдыг чурттап, кандыг дуза дилексес ту-рарың черле сонугураас. Кино көр-түржүк, чыгыткан солугушту оң шаа хонгаш суурдан барып алыр-дыр бис. Почтачымы салбыр баш-таар чери бээр чүгө чорутпашы, бо айтырыгын база шийтирилээр болза эки.

Ол бажың-биле кожа Кыргыс Хуу-рактын кадайы Балчыг угайнын хомудалы база-ла үстүндө дөг бол-ган. Мычалаа-даа ол чугаазының төвчүтүңө мынчап немзөн:

— Бо иштин-даштын ол чип-биле сымкып каан бажыңга Моисеев ди-ректоруң, азы совхозтун партком секретары Дугур-Серен дарганы чурттап көрө, кадарчыларга мын-дыг берге-дир дээрин ам-на бүтү-рээрлер боор ийил.

Узаваанда Шулуу Арыг-Бажы суурга хлөб садып алыр дөш чедип

калгаш, ларькака баарга, аңаа мын-ча деп харылаан:

— Кадарчыларын амыр алевни-ниң даңызын тургускап, столова-да кирип каан бис, оон барып са-дып алынар.

Шулуу шынап-ла столовага кел-ген, даңы-даа, хлөб-даа чок болган. Ол хун Оймака чурттап турар мал-чынарнын өмүзөңгөн келген ол малчын куруг чоңон. Мындыг та-варылгалар үргүлчү-ле болгулар, совхозтун дирекциясы ону чүгө ту-румчутпашы?

Бо чүлө «Улуг-Хөл» совхозтун Арыг-Бажында № 1 салбырын бир фермада малчынарнын ханды-рылгалыгы болгаш мал кыштага-лаашкынын дугайында мыла уй-гу-чанын чок ажилдап турар мал-чынар-биле ажык чугаа-дыр. Үс-түндө алы үңгүлөөн малчынар мал кыштаглаашкынын байдалын болгаш оларны канчаар хандырып турарын бичиң-даа артык сөс хөөрө-дишкени чокка, байдал кандыгы, мычаар чугулааштар

Н. С. ХРУЩЕВТУН ЧУГААЗЫ ДАШТЫКЫ ДЫЛДАРДА

СТОКГОЛЬМ. (СЭТА). Совет Эвдленин Коммунист партиянын төлөөлөрүнүн баштыгы, СЭКП ТХ-ның Бирги секретары Н. С. Хрущевтуң Германияның Социалисттик чыгыс дай партиязының VI съездинде чугаазы швед дылга ном кылдыр Стокгольмда парлап ундурган.

РАНГУН. (СЭТА). ГСЧП-ның VI съездинде Н. С. Хрущевтуң чугаазы бирма дылга ном кылдыр парлап ундурган. Номунд аге адым мындаар бижээн: «Бис тайбың кожа-хелбүң догунашкың дээш туржун келген болгаш туржун-даа турар бис».

Бүзүрелдин илерээшкени

ГАВАНА. (СЭТА). 1962 чылдың февралдың 4-те Гаваның амылчы чоннарының массалыг митингизинге чарлаан ийги Гавана декларацияның бир чыл болган оюн куба парлагга демдегеп эрттирген. «Нотисас де ой» солун ол декларация дугайында редакция чүүлүн парлаан. «Куба улус Американың улустарыга сагыш-саткилдэй хайныктырып турар ревлюстуг чагааны, хеделишкениниң чангыс эвмиче, хосталышкынын дээш демиселче изиг кыйгырыгың чоруткан» деп, ол солун бижээн.

«Ийги Гавана декларациясы — ол дээрге улус массаларга, Латин Американың улустарының империализмин амжар тинелгезиниң чайлаш чогунга бүзүрелдин илерээшкени болур» деп, солун эсептеп демдегелген.

ГРЕЦИЯДА АЖЫЛ СОКСАДЫШКЫНАРЫ

Грецияда 30 муң башкыларын ажал соксадышкыны 18 хонутта үргүтүлгү турар. Бир эвес олар ажалга үнес болза ажал соксадышкынын бээр апар деп грек чааг башкыларга кыянган. Апар хары кылдыр башкыларын профсоюздериниң мелгезиниң болза, башкыларын негеделерин хандыр-гытеге чедир ажал соксадышкынын үргүтүлгү апар.

Пирелдин каш чүс-чүс порт ажалчынары ажал төлөвирин кызырар дээш администрацияны аралда-жышкынарына уурланышкынын демдээ кылдыр ашты алды хунда үргүтүлгү турар.

Салоникарлар хоорайның длеб быжынар черлеринин болгаш далган бугурулгелеринин ажалчынары чазалтың ажалчынарына удуу хойлуу төлөвиринин уурланышкынын демдээ кылдыр 48 шахта ажал соксадышкынын чорудуп турар.

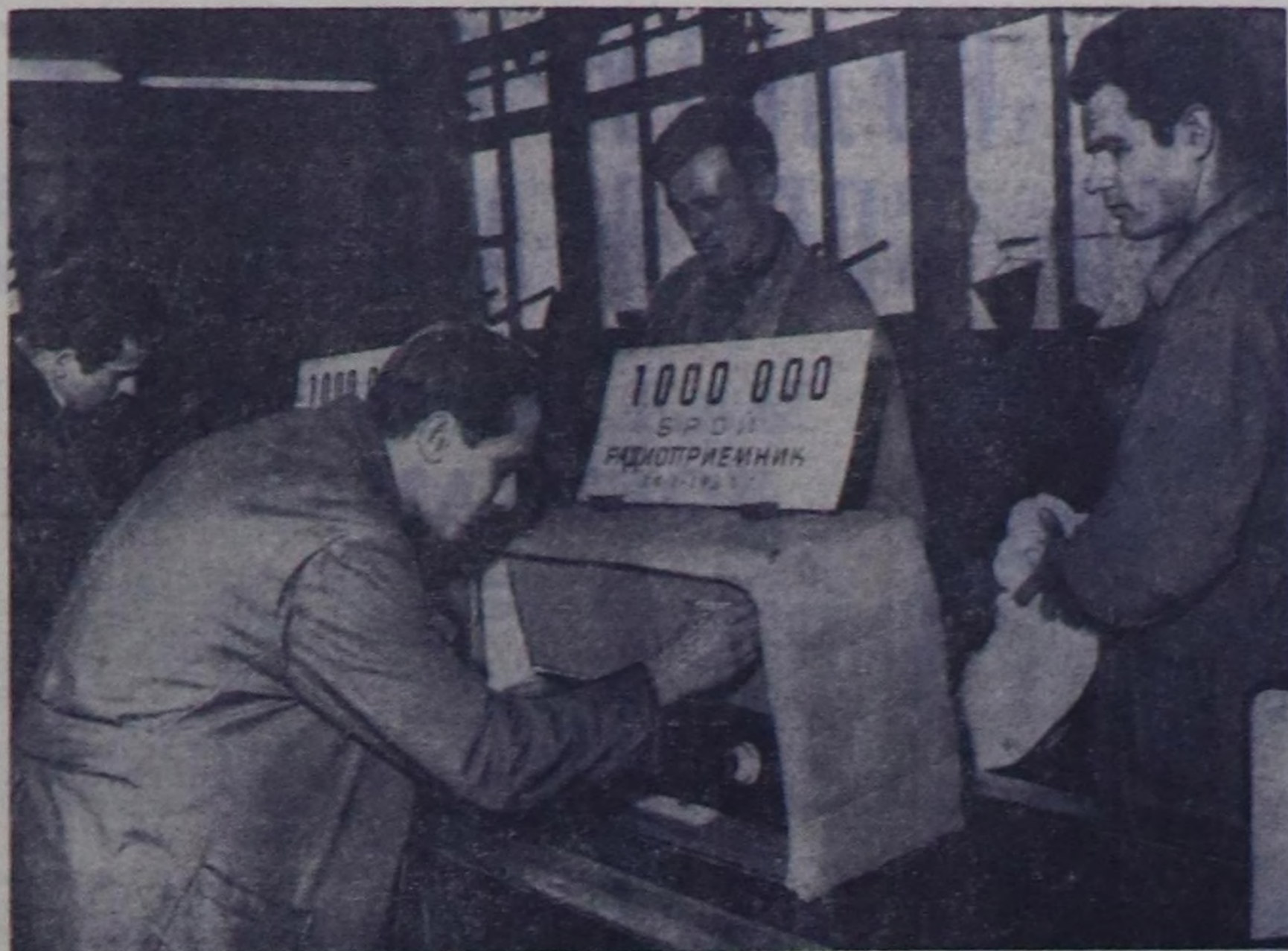
ТУРК АЖЫЛЧЫНАРЫНЫҢ УДУРЛАНЫШКЫНАРЫ

Боттарынын дөрт аштерин ажалдан ундурганга болгаш профсоюз

Өөскүдүп турар

БОНИ. (СЭТА). «Омжа байдалдарың таварыгында «Барың Германияның чааа ГФР-дин бүтү чонунга аш-чөм карточкаларын парлап ундурар деп айтышкынын берген».

Аш-чөм барааннарына карточка системанын чорударына белеткел — ГФР-де дайын калчарлашкынын өөскүдүп турарының айтырыгында чаа эвено-дур. «Дайының кыжаны» деп шуугаазы-биле Барың Германияның чагыртычы болуктери чешеленишкенин өндөре бүдүрерин күштөдирериче боттарынын утланышкынын үргүтүлгүлөрүн «өдөр» байдалдарын тургузарын аралдажып турарлар.

БОЛГАРИЯНЫҢ УЛУС РЕСПУБЛИКАЗЫ. Январының ортанда София заводун конвейеринде миллион дугаарлыг радиоприёмник үнгөн. Чылда 140 муң приёмниктерни, ооң иштинде «Симфония» болгаш «Гармония» дээш ышканы, амгы үеңиң сес лампалыг приёмниктерин

ам ол бүдүрүлгө бүдүрүп үндүрүп турар. Болгар радиоприёмниктерин Румынияга, Иракче, Турцияга, Мароккоже чорудуп турар. ЧУРУКТА: миллион дугаарлыг радиоприёмник конвейерде. БТА—СЭТА-ның фотоузу.

КУШ-АЖЫЛ-БИЛЕ КАПИТАЛДЫН АРАЗЫНДА ДЕМИСЕЛ

деленин ажалчынары үндүрерин чедип алыр дээш бүдүрүлгө элдеринин аралдажышкынарына уурла-нышкынын демдээ кылдыр 10 хонутун мурунда ажал соксадышкынын чарлаан ажалчынарын Стамбүлдүң «Кавел кабло» заводун администратияны ажалда үндүрерин.

Администрацияны ол темчелеринге уурламышкан, ажалчынар чыскаалды аралдашкан. Олар чыскаалаг плакаттарын түдүп алган үнгөн. Ол плакаттарда бижэени: «Социал чөптү чорутку негеп тур бис!», «Медүгдөлдү ууткаар!», «Өдүр бис, мычазла-даа бодуустуг эргелерин чедип алыр бис!». Чыскаалчылар орутк дуй турупкан болгаш заводче кымын-даа кирбес. Болушкуннар болган черже чоруткан полиция элөөн каш кижини түдүп хоругдаан.

«Кавело Кабло» заводтун ажалчынарынын демисел эске-даа бүдүрүлгелерин ажалчынары деткиш

турар. «Кавело кабло» заводтун эл-эниге хамааржы эске-даа фабрикаларын 8 муң ажалчынары ажал соксатканга дузалары-биле аш-чөптүн чыгып турар.

НЕФТИЧИЛЕР БОТТАРЫНЫҢ ЭРГЕЛЕРИ ДЭШ ДЕМИСЕЖИП ТУРАТ

Кувейт биле Сауд Аравияны аралдык нейтралдыг зонада турар «Арабий ойл компания» (Араб-ойл компания) ажалдап турар ажалчынар — нефтичилер ажал соксадышкынын үргүтүлгүлөрүн ажалдап турар. Олар амыралдын байдалдарын экижидерин, ажал төлөвирин бедирин болгаш профсоюздерин аралдаштар эргени негеп турарлар.

Нейтралдыг зонада турар сауд шеритлер ажал соксадышкынын базарын аралдажып турар.

НИГЕРИЯНЫҢ 4.000 ПОРТ АЖЫЛЧЫНАРЫНЫ НЕГЕДЕЛЕРИ

Лагоста 4.000 хире порт ажалчынары ажал соксадың, ажал тө-

лөвирин бедирин болгаш куш-ажалдын байдалдарын экижидерин негеп турар. Бо ажал соксадышкынын болза Кабарда болгаш порт Харкорта порт ажалчынарыны чорудуп турары нити национал ажал соксадышкынын кезе бо-тур.

ДЕМИСЕЛ УРГУЛУЧУЛЕВИШААН

Пуэрто-Реро хоорайы (Венецуэла) «Айрон майяс компания» деп америк компанияга хамааржып турар рудниктерин ажалчынары ажал соксадышкынын үргүтүлгүлөрүн ажалдап турар. Ажалдан үндүрткен дагылары ажалга катан кирерин олар негеп турар.

ПОРТТА АЖЫЛДАР СОКСААН

Гуакильде (Эквадор) чокотка чаа ажалчыгың наа алап портунда ажалдар соксаан: чүкү чүдүрүчүлери ажал соксаткан. Олар куш-ажалдың байдалдарын экижидерин негеп турар.

Кижилерин меделеринде эргениң артышкынары дымлыдан тура тырттып чок кылыр. Бистид коммунистиче бар чоруур бурунгаар хөгжүдөлгөшкө шалтык кадым, — нитилелге ажалчы ажал кылбай тургаш, оон хойну алырын болар мадусталчак амдыралдыглар, арагачылар, дүжүмөстелер, социалист өг-бүлениң урөкчелери, учумаллар, тоянчылар, оорлар дээш өске-даа четестер-биле эптеш чок демисежире коммунист тургузукчу кижиниң база бир хамааты хуузагезе болгай.

Бөгүңү солундан эгелен «Шынның» «Шагар-Арызы» деп сатиралык булуңу тургускан. Бистид ажалчымыста, амдырал-чурталдагыста бар четестерин «Шагар-Ары» чаналар көрбөс, куула дымчангыр, шуут-ла кадалым, билиндир шаптар

кочуг амытан-ла болгай. Эргениң артышкынары ууткап, бистид бурунгаар хөгжүдөлгөшкө доктар-моондак болган четестерин кам-хайыра чокка сойгалар илерезири, кээргел чокка шагары мээң ымактыг хуузагезе дээрин «Шагар-Ары» эки билер. Ол ышканы четестерин бодурбазын баш удуур сагмынар талазы-биле «Шынның» «Шагар-Арызы» күштүг-даа, дыма-даа чыгит. «Шагар-Арыны» ажал-хөтөргө эргич номчукчулар силер улуг дузалачылар болур ужурагү силер. Ычангаш четестерин от-көс дег шүтүмчүлө-биле ажалчылар чиртип турар тымынгар, чыгит өстөр-биле бижиттинген чагааларын «Шын» солун редакциямызге чорудуп, четестерин чогуур үс-шамада илередиң бижирер.

„Долуманың ойлук чогун!“

Сөөлү үеде Кызыл хоорайның кудумчуларына уурашкан-даа, бажынарыга аалдашкан-даа чамдык тыныш-көрүштерин сеткилин бир-ле чүве аажок доңдуруп, олар аразында:

— Долуманың ойлук чогун! — деп, ол дөргөн хар дөңгү берген хөтөргөн кижиниң сарым чогун патла кайтпай, чугаалажып турар апарганар.

«Бижик кижиге хамаан бе!» — деп, долума боду, бөрүкү калчанын билимине дөң ышканы, бардамый аарак, сеткилин сергедиң аар деп бо-дуур боор. Чок!».

Чүу болганын ынчаш?

Баштай бо фельетонун мадырынын төгүлгөтүе бакылдай кааптаал. Он дөрт муң бурунгаар бистид совет нитилелге база бир өг-бүдө неместел. Бо аразында ол өг-бүдө эки чурттан келген: эң-найырдыг-даа, хуура-суглаага, кино, концертке бо-ла кады чорутуу, аалчегил шөлөзө алгаш, курорттарга бар, төргү-төрөленин аразында-даа кады дымшангыр, тыныш-көрүштерин бажынарында-даа кады кире бээр турганар.

Олар аразында дугурушканы, үш чыл бурунгаар бир бичин уруг база азырап алган. Оон бээр ол Лоразы, ойнарар дег чараш, чантангыч чүпү, дым-домаш-даа үнүп келген. Чүве-ле болза — часын кочугу: «айай», «айай» дээр. Шынал-да, ажал-төлдү болуп, оларын өстүрүп чорутууларында артык магаалы

„Угаанның четпес-тир, дээрги генерал“

ПЬЮ-ПОРГ. (СЭТА). Вьетам уауска удуу дайын чорудууларынын Вьетам Демократтыг Республикасынын девискаринин шиктеринин планнарын америк дайымырктар кылдып турар.

Чокотка чаа Вашингтонга болган парлап конференцияны чүве чугаалап турган, америк шеригиниң штабынын начальниги генерал Уиллерин меделгезин болза, «дайының согууну чыгы-биле таварыштырган болза ажалчык болур ийик». Улусчу эрге-чагырга удуу демиселге америк хеделишкенилерин дээрбичелерин ВДР-ниң девискаринге аралдаштарынын планнарын АКШ-тың кылдып турарын ол генерал шуут сөгелген.

Индиг болза-даа ол планнары боттаңдырына мурнуу-вьетнам партизанын моондактап турар деп чүвени минир журга генерал база таварышкан. Мурнуу-вьетнам партизанын боттарынын идеялиг хеделишкенине эвөш ажалдап турарына, хамааты камгаладың хөтөргө ажалчы чоннары белеткелдиң чугула айтырлары ДСОАФ комитеттери партия, профсоюз, Совет, комсомол организацияларынын болгаш хамааты камгаладың штабтарынын мурнууга чоккак болгаш оозалдап тургузуп турарлар.

Агаар халдашкыны удуу камгалада ажалчы чоннары өредери Кызылда болгаш Чөн-Демич районда аралдажып чоруп турар. Ыдым өредилегер № 1 АТК-да, харылазанын хоорай контораында, Улуу-Хем районун Жылан аттыг колхозунда чедикшикниң доозулу-лаан.

Иччалза-даа бо талазы-биле чогуур ажалдарын ам-даа чедир кылбаан районнар болгаш организациялар, ажал-агычтар ам-даа бар. Каз-Хем болгаш Бин-Хем районнары АХУК-нын программанын өрендеринге чогуур намыды чонну ам-даа бүрүн каара тутпаан, болуп эртпай турар өредилегерини шынары куугу. Төдм районун «Револьюцияны чалгыжы» колхозта, Кызылдын «Тыва туугу» трезинде, туубуу заводунда өредилегер доозу-лаан. Устүнде агаар районнар болгаш ажал-агычтарынын удуу-тукчулары бо чугула кемчегин ха-ны журу-дуузын чедир үнедейин турар болгаш өредилге программа-

Фельетон орнунга

чаагай үле амыралга черле турар депсе!

Ыччалза-даа ол аас-кежинин бо өг-бүлениң элдеринден кым-бир кижиниң хөтүрөттерин дым-даа билбөөн.

Эрткен күстен эгелеш-ле, өг-бүленин хөтөргөн ээзи ашаанга, уруунга каржыланым, чамдыкта бажынынга безин хонмастап, уруун тоо-вастап эгелеш. Ыччаарга адым бичи Лоразын көдө үнү сугракчыларда бөзөн ап алгаш чоруп турган.

«Бир-ле понедельникте Долуманын карактары хапыа ыжа берген, аксы аажок арагазың, артында-ла уйгуураан, көзүдүр-ле чудангы апарган, аажок өрте бажынынга кирип келген».

— Эжим бажынынга хондум — деп, ашааның айтырыныга ол үнү сөвилеп, «ужурун тып» харылайдыртын каан.

Шынал-да Кызылда оон эш-өөрү хөй-ле болгай, хонду-даа мынаан — деп, ашаа анаа кандыг-даа чыгыниң бөдөвайн бүзүр-тир.

Ыччалза-даа, шоодайга ине чакыр чылдырдым ышканы, ашаан Долуманың арын-чүрү чөгү-биле мереле турганы үр-даа болбайн илерей берген. Долума ашаанын мурнууга өскөрлөп, мөзү чок чүдүдери оон мурнуула-даа үлгүлөп турган болган ам бо удада ашаан, азыраан уруун шуут каар деп шийтир-лен алган.

Ам Долума бодунун өг-бүленин ынчаш каггаш, Михаил Сагды дээр-ли-биле олуружуп алган.

Михаил Сагды деп кымыл ол? Ол дээрге мурунда 4—5 удаа кайдаланып чораш, ажалында хары-салга чок, арагачы, ажал-чан, мөдү-шынтар талазы-биле — өкөй-ле каттырынаан чорутуу, кадайын бастып кижиге (танжым, түр өг-бүдө туура каап турганы хөтөргөткөн оон ынча дээр). 16 хар четкен чагыс ооздуг, бот-не А-га Сагды шууд дөрт чыл мурнууда чөдө берген. «Сени танымас эвес мен, сарым, мээң кадайым болуп көрүдө, хөй-ле каттырынап, оон бажынында үнмөстөй-ле берген... Сагдымын «сарым», өссөн черле чарыбас мен» дээш овузувунг сөстери, келсе-келсе не А-нын сеткил-сагымын каалап апкан. Ыччал-

В. ВЛАДИМИРОВ.

Ак бажыңга хуралдар

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Даштык политикамын айтырларын талазы-биле кол чөвүлөкчир-биле чөвүлө хуралдарын президент Кеннеди улай-улай кылдып эгелеш.

Боду Европанын нияти рыногунга күдөп алыр дугайында Англияны дилөөдөн Франциянын ойна-ламын-биле холбаатар тургузуп келген айтырларынын дугайын Англияда элчин Дэвид Брюс-биле президент чажыт чөвүлөгичени кылган. Ак бажыңга болган ол беседага күрүнө секретарынын аралдажымы Джордж Болл база киришкен.

Брюс болза европейки чангыс өлкө Франциянын сөзсөз чорутууга канчаар харылашканын дээринин дугайында айтырларын шийтирлөөриңе кириштерин-биле Европада батымын-биле кийгыртып экекелген элчин-лерин бирээш болуп.

АКШ-тың Барың Германияда элчин Уолтер Даулинг февралдың 5-те Боннда Вашингтонче чорутар ужураду.

«Нью-Йорк таймс» солунун дымдап турары-биле алтыра, че-

вүлө хуралдарын сорулгазы болза «европейки чангыс эпти катан тургузарына АКШ-тын стратегиямын ажалдап кылмыр» болур.

«Францияның уурланышкынары турга-даа сонгу атлантика керезинин аралдажышкына хөй талазы адролук күштерин тургузарынын планын иди үндүр болгаш Европада саттылажыканын шалтыктаар чорутары чок кылдыр азы кудуларын чедип алырын турга-дуур дээш АКШ-тын шийтири ол чөвүлө хуралдарын үлөвирин болуп турар — деп, алдан кижилерини меделгезини «Нью-Йорк таймс» дымдап турар.

Нияти рыноктун кемжүгүнүгө күдөп алыр дугайында Англияның өргүдөлгө де Гольду хулап ал-базыны хары кылдыр, Англия биле АКШ бо чазып Европага болур тарифтер дугайында чугаалажышкынарыга дидим-биле хөдөйр деп болуп турар.

Сагды болгаш хаайды тарифтерин дугайында нияти дугурулган

нын киржикчилеринин майда болуп чугаалажышкынарына тарифтерин кызырар соруга-биле шийтир-лиг хөмчөгөр Кылырына Англияны чөптөзөөли Гертерниң алганы билдинтир.

Соруга болза АКШ-тын, Англияны, Европаның болгаш нацияларын демпелгезинин аразына сатымга идилгил болуу-дур».

Солунун дымдынында оон ылай айтып турары болза: «Англияны болгаш Барың Германияны келер үедеги угаанышкынынын үлөвирин кыла: боду нияти рынок-биле холбаштыр чаа аралдажышкынын чоктуу үеде кылмыр Англия күзеп турар бе азы нацияларын демпелгезин-биле ык харыла-жылгаже катан кирер бе база Франция-биле болууну чокотка чаа чарганы кады ажалдажылга дугайында керезин Барың Германия удуу журу-дуузын деп турар бе дээрин Брюстан болгаш Даулингтен билип алырын Вашингтонда албан кижилери база күзеп турарлар».

ХАМААТЫ КАМГАЛАЛ ХӨРЭНГЕ ЧОННУ ӨӨРЕДИР

Атомнуг чөпсөктүн империализтерин холунда бар болуп турары болгаш чаа делегей дайыныга оларын күштүг-биле белеткенин, бир эвес дайын болу берзе атомнуг чөпсөктө ажалдаары оларын чарлап турары — атомнуг чөпсөктин хоралык шынарынын өренерин, оон камгалаңынын аргаларын билип ап, оон улам мергелигиде ажалдап билерин бүтү совет кижилерин негеп турар. Мою журунда хамааты кил-кил бүтүгү үргүчү серемчелдиг турту, массалыг ууткаашкынын чөпсөктөрүн дайына ажалгай берген таварылда күш-ажалчы чорудулазын үргүтүлгү болгаш амьтунин камгалап алыр төлөдө, бо талазы-биле белеткенири чугула.

Атомнуг дайын-биле делегейге кыжыларынын аргазы-биле улустарын коргудары аралдажып, кижилерин уурлаанышкынын турасоруун сыгары күзөвшөөн, империализминин пропагандастери адролук чөпсөктө чүдөн-даа күштүг кылдыр санап, оон хоралык уруктарына кара өжөгөр хөтөрдөй турарлар. Шыналда атомнуг чөпсөктө ажалдаары чүгө хөтөргөн болдунганда, оон камгалаңына өренмээң улустарга удуу ажалдаа аажок улуг

когаралдыг болгаш үредекчи күш болу боор.

Атомнуг чөпсөк кызыгаар чок дөңкенин чүве эвес болгай. Оон дайыны шынары болгаш оон камгалаңынын аргалары ам үеде халык-биле өренип көрдүгөн болгаш тодараттыган. Оон алгында атомнуг чөпсөк болгаш массалыг ууткаашкынын өске-даа чөпсөктөрүн дайынын кадыг түнөлдиг болурун үч шийтирден шыдаас. Кандыг-даа дайынын үнединин чаа техника-биле чөпсөктенген, дайын халдашкынарында камгалаңынын аргаларын эки билип алган, бодунун хөтөргөшкынын эки билер кижилер, чадгыс эптиг, бижык тыл шийтирлөөр чугаажок. Ыччанга атомнуг халдашкыны удуу эки белеткитинген чон атомнуг дайын үеинде-даа боттарынын хуузагелерин эки күзүсүдү шыдаар болгаш оон халдашкынарында чедикшикниң камгалаңын шыдаар.

Камгаладың чугула темчелерин боттаңдырган, массалыг ууткаашкынын чөпсөктөрүн хоралдажып кижилерин шуут чайлазып ийке азы халдашкынын уруктарыныкы лык эвөждөй болуп деп мырыңай бүзүрелдиң-биле чугаалап болур. Мою журунда массалыг ууткааш-

кынын чөпсөктөрүн халдашкынында чонну камгалаңы-биле бистин чүрүвүста хамааты камгаладың албанын тургускан. Оон-биле чөргөштер ракетта халдашкынында удуу чөпсөктөр бисте четчир-биле бар. Дайыныны агаарга чораш чүгө самолёттарын эвес, харын атомнуг чөпсөк ап чоруур ракетанын ужулуп чорда-ла ууткап каарынын айтырынын бисте ам бүрүн шийтирлөткөтүн.

Хамааты камгаладың хөтөргөн аралдашкынарынын бир чугула чүгүлү болза, чогуур намыды чонну агаар-биле халдашкынын уруктарынын ууткаашкыныга ылавада өредери болур. Бо соруганы күзүсүдү дээш, ДСОАФФ организациялары партия аралдажышкынын удурулганын биле база хамааты камгаладың штабтары-биле кады хөй-ниятиң калда-биле кириштирап турган. 1962 чылда элөөн ажалдарын кылдып, ажалчы чоннарын «Агаар халдашкынында удуу камгалада белен» деп программаның II чөргөштин нормаларына өрөткен. Республиканын он-он муң хамаатылары хууда болгаш коллективтик камгалаңынын хөтөргөштерин ажалдаарынын аргаларын, халдашкынын

одаларын ууткаарына өренип алганар. Ол ышканы ДСОАФФ комитеттери бо талазы-биле четчир сангын хөй-ниятиң инструкторларын белеткеш.

Агаардан халдашкыны удуу камгалада ажалчы чоннары өредери Кызылда болгаш Чөн-Демич районда аралдажып чоруп турар. Ыдым өредилегер № 1 АТК-да, харылазанын хоорай контораында, Улуу-Хем районун Жылан аттыг колхозунда чедикшикниң доозулу-лаан.

Иччалза-даа бо талазы-биле чогуур ажалдарын ам-даа чедир кылбаан районнар болгаш организациялар, ажал-агычтар ам-даа бар. Каз-Хем болгаш Бин-Хем районнары АХУК-нын программанын өрендеринге чогуур намыды чонну ам-даа бүрүн каара тутпаан, болуп эртпай турар өредилегерини шынары куугу. Төдм районун «Револьюцияны чалгыжы» колхозта, Кызылдын «Тыва туугу» трезинде, туубуу заводунда өредилегер доозу-лаан. Устүнде агаар районнар болгаш ажал-агычтарынын удуу-тукчулары бо чугула кемчегин ха-ны журу-дуузын чедир үнедейин турар болгаш өредилге программа-

зынын күзүсүдө, оон шынарын чоккак контролдуу турарлар.

Агаардан халдашкыны удуу камгалада чурткачы чонну белеткээринин хөтөргөш чөпсөктөрүн чыдааган болза, ДСОАФФ-тың республика болгаш районнар комитеттеринин талындаан нитилелдин эге организацияларына багай дузалашып, өредилеге хөй-ниятиң киржилегин эвөш ажалдап турарына, хамааты камгаладың хөтөргөш ажалчы чоннары белеткелдиң чугула айтырлары ДСОАФФ комитеттери партия, профсоюз, Совет, комсомол организацияларынын болгаш хамааты камгаладың штабтарынын мурнууга чоккак болгаш оозалдап тургузуп турарлар.

Агаар халдашкыны удуу камгаладың программанын өрендерин доозаткан хуузаында доозарын болгаш ажалчы чоннары хамааты камгаладың чангыс аай программаны-биле өренеринге белеткээрин чурттуу оран камгаламын-биле сыйык холбошкан, күрүнө журу-дуузын чугула айтырларынын бирээзи кылдыр үнөлөп көр ужурагү.

И. БАРДИН, Республиканын ДСОАФФ комитетинин даргазы.

ХАМААТЫЛАРГА

1963 чылдын февраль 24-те Москва хоорайга 1963 чылдын акша-баран лотерезанын бирги ундурүлгезинин ойнашкынын тиражы болур.

Тиражтын 50 раздаттарына 7.500.000 рубль түнүтүп 4.000.000 ойнаашкынар болур. Оон иштинде «Москвич» деп 50 автомашиналар, «Планета» деп 350 мотоциклдер, 3.900 даарынар машиналар, 3700 соодукчулар, 2150 чөл чур машинналар, 4000 хөвистер болгаш өске-даа улуг үнөли